

НОВІ ДНІ

Листопад - грудень 1960 - № 11

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Олександрів Борис — Поезії	1
Кукуруза П. — Спиридон Черкасенко	3
Черкасенко С. — Тарас Шевченко	3
Мартич Юхим — Шевченківський Бульвар	4
Гуменна Докія — Реабілітація відьми	7
Волиняк П. — Світовий конгрес вільних українців	14
Ворскло Віра — Дві поезії	16
Костенко Ліна — Я виростала у садах	16
Первомайський Л. — Русокося	16
Ларда В. — "Стоїть гора високая"	17
Хосе Асунсьон Сільва — Ноктюрн	18
Дубина В. — Михайлові Ситникові	18
Фоменко М. — Черговий мистецький осяг	19
Недзвезький М. — Концерт Руслани Антонович	21
Химич М. — Нікопольський манганорудний басейн	28

Рецензії. Листування. Дописи.

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Березень в Україні.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ

Завертайло Данило, Чикаго, США	5
Плевако Петро, Париж, Франція	3
Павлюк Л., Ошава, Онт., Канада	3
Даниленко І., Клементон, США	3
Новохацький Яків, Чикаго, США	2
Маслюк Г., Сефтон, Австралія	2
Романовська Олена, Міннеаполіс, США	1
Ж. Г., Гінсдейл, Ілл., США	1

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: \$ 3.50, піврічна \$ 2.00

США — річна: \$ 4.00, — піврічна: \$ 2.50 амер.

Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грішми).

Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide,
South Australia

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Аргентині:

"Peremoha", 25 de Mayo 479 (26),
Buenos Aires, Argentina

Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak.

Address:

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

Сачківський Д., Торонто, Канада	1
Васильченко Ніна, Солт Лейк Сіті, США	1
Енгель Адам, Річмонд Гілл, США	1
Літинський В., Белроз, Австралія	1
Михайлова Л., Сант Кілда, Австралія	1
Білоцерківський А., Монреаль, Канада	1
Симаговська Катерина, Ошава, Канада	1
Ермоленко Валентина, Міннеаполіс, США	1
Ворон М., Келгарі, Альта, Канада	1
о. прот. Л. Форостівський, Елмора, США	1
Драч Віра, Трентон, США	1
Менжега Люба, Міннеаполіс, США	1
Куриленко О., Бурвуд, Австралія	1
Юсипчук Ольга, Едмонтон, Канада	1
Добровольська-Гірняк О., Нью-Йорк, США	1
Носяра Д., Ардір, Вікторія, Австралія	1

НА РОЗБУДОВУ ВИДАВНИЦТВА ЖЕРТВУВАЛИ:

Відділ СУЖЕРО, Ошава, Онт., Канада	\$25.00
Відділ СУЖЕРО, Лашін, Квебек, Канада	10.00
Плевако Петро, Париж, Франція	7.00
Літературно-мистецьке стоварищення "Козуб", Торонто, Канада	7.00
Н. Н., Монреаль, Квебек, Канада	5.00
Бондар В., Детройт, США	4.00
Васильченко Ніна, Солт Лейк Сіті, Ута, США	3.50
Рудецький В., Чикаго, США	3.00
Передерій С., Монреаль, Канада	3.00
Зеленська Марія, Річмонд Гіл, США	3.00
В'юн Яків, Чикаго, США	3.00
Гавалешка Юрій, Монреаль, Канада	2.75
Романовська Олена, Міннеаполіс, США	2.50
Гнідь М., Торонто, Канада	2.00
Бойко Федір, Торонто, Канада	2.00
Дрегер А., Принц Джордж, Бр. Кол., Канада	2.00
Котик Христина, Балтімора, США	2.00
Татарко П., Рочестер, США	1.50
Ж. Г., Гінсдейл, Іл., США	1.50
М. І., Торонто, Канада	1.50
Романко Микола, Торонто, Канада	1.50
Логущ Марія, Монреаль, Канада	1.50
Митроф. прот. В. Слюзар, Монреаль, Канада	1.50
Шиманський О., Вінніпег, Канада	1.50
Городовенко Анастасія, Монреаль, Канада	1.50
Курдидик Євген, Торонто, Канада	1.00
Баран М., Чикаго, США	1.00
Кузик О., Пасейк, США	1.00
Голинський Михайло, Торонто, Канада	1.00
Шаблій М., Чикаго, США	1.00
Шанда Петро, Торонто, Канада	1.00
Донченко Федір, Міннеаполіс, США	1.00
Дорошенко М., Нью-Йорк, США	1.00
Ліщина Віра, Торонто, Канада	1.00
Василенко С., Фенікс, Арізона, США	1.00
Фурса С., Детройт, США	1.00
Найда М., Лейквуд, Огайо, США	1.00
Скоп Олександр, Детройт, США	1.00
Лагодюк В., Чикаго, США	1.00
Кулик Антоніна, Міннеаполіс, США	1.00
Сов'як С., Торонто, Канада	0.50
Колісник Іван, Торонто, Канада	0.50

Сердечно дякуємо всім за допомогу!

Редакція

Authorized as second class mail, Post Office Dept., Ottawa.

Printed by KIEV PRINTERS LIMITED, 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., EM. 3-7839, Canada

З недрукованої збірки «Туга за сонцем»

Борис ОЛЕКСАНДРІВ

ДРУГОВІ

“Бути, чи не бути — ось питання”...

В. ШЕКСПІР.

Знову хмує “бути, чи не бути?”
Не віщує віхи небокрай...
Що ж мені? Долоню простягнути
І в зажурі мовити: “Прощай!”

Так, не раз у чорні дні тривоги
Я це слово з болем вимовляв.
І тоді — курилися дороги,
Сірий дим з пожарищ надлітав...

Десь боїв гримучі перекати,
Рідний сад — у барвах пожару.
Пам’ятаю матір біля хати
І мою зажурену сестру...

Розважав... А серце нило: “Мати!
Чи тебе по бурях віднайду?
Це ж ідуть, щоб знову розпинати,
“Визволяти” в крові і чаду”...

А тепер — весна. До мого краю
Повертають знову журавлі.
Тільки я сіроюю блукаю
По чужій нерадісній землі.

Чи вернусь? Чи знову буревієм
Час розіб’є ніч оцю глуху?
Все мовчить... Лиш тихо вітер віє
Та дроті сумують при шляху...

І на давне: “бути, чи не бути?”
Тільки хмари стеляться на путь.
Та думки далеко, до Славути
Журавлями синіми пливуть!

В ХВИЛИНУ СМУТКУ

Не гріє сонце на чужині.

Т. ШЕВЧЕНКО.

І таке тут похмує небо!
І така самота в полях!..
Я хотів би прийти до Тебе,
Та сніги замели мій шлях...

Буду, мабуть, самотнім жити,
Вип’ю келих гіркий до дна.
Бо тебе мені — не замінити,
Бо для мене Ти — лиш одна!

Серце з туги зів’яло наче...
Друже! Гучних пісень не грай,
Бо я чую, як глухо плаче,
Як сумує мій Рідний Край...

Пам’ятаю: вогні навколо,
Дим і зойки від чорних ям...
Сірі круки обсіли поле,
На якому я гравсь хлоп’ям...

Знаю: наше щастя не прилине
В юності, у співах солов’я.
Та люблю у зоряні години
Мріяти, немов би ти моя.

Підійди. Нехай у очі гляну —
Чи зігріті радістю вони?
В тебе очі — кольору каштанів,
Київських каштанів восени...

Поверни роки, старий дзигарю,
Не вертай лише пригаслих ран.
Я нераз про тебе довго марю,
Як на луках роси і туман.

Я б хотів, щоб ти і без принуки
Наяву прийшла, не тільки в снах.
Щоб твої ласкаві, теплі руки
На моїх спочили раменах...

Знаю: днів накреслене тривання
Не змінити нам уже ніяк.
Але промінь тужного кохання
Хай горить між нами, наче мак.

Хай лихого видава урочі
Відійдуть, зникаючи за днем.
Щоб завжди, зустрівшись, наші очі
Пломеніли радісним вогнем...

НА МОСТУ

Тут — переливи темної ріки
І вечерова тиша супокою.
І знов кудись пливають мої думки,
Немов огні над чорною водою.

Десь у туманах — пальми золоті,
Гаряче небо приспаного сходу.
А тут — сніжинки тануть на пальті
І чисті краплі падають у воду.

Уже погасли ниви голубі,
Над берегами — прохолодь і тиша.
А п'яний вітер грає на трубі,
Широковіті ясені колише.

ЗАЖУРЕНА МАТИ

(З творчості білоруського поета А. Салав'я.)

Відірвали, схопили, кудись повели...
Льодовіючі хмари. І відгуки грому.
Чи живе на далекій землі?
І чи прийде додому?

І ночами, і днями — з видна до темна
Чорний жаж у сваволі невинних лякає.
І зажурена ходить вона —
Плаче, сина шукає.

А по сонячній нитці із темних висот
Опускається, капле, стікає росина.
— Як знайти? Де зустріти його?
Де зневолили сина?

— Замолчать! — ...І на щоки струмочки
лягли
Сліз гарячих... Про муки — ніде і нікому.
Чи живе на далекій землі?
І чи прийде додому?

І здається століттям хвилина одна.
Без кінця над просторами вітер шугає...
У свавіллі кривавім вона
Плаче, сина шукає...

ВНОЧІ

Мерхне племінь сузір'я. Ніч Каринтії хмура і темна.
Над вершинами скель нависає холодний туман.
Я не можу заснути... Точить мозок мій думка таємна,
Чорні крила жалю до пригаслих торкаються ран...

Десь покинутий степ. Там душа моя чайкою плаче,
Половіють жита, наче світлого моря прибій...
У безсонню ночей знову мариться давнє, дитяче,
Сірі пасма доріг виростають в пітьмі голубій...

Знову рідні поля... Бачу милі усміхнені лица.
“Ти здалеку прийшов? О, ми знаєм, гірка чужина!”
Теплі хвили несе люба змалку мені Раставиця,
Пахощами садів зустрічає царівна-весна...

На розлогі поля впала позолоть. Стихла робота.
Йду вечірнім селом, до знайомих вітаюсь людей...
Ось і рідний садок, і сестра відчиняє ворота,
Наче пташка мала, припадає мені до грудей...

А коли я вернусь, і на місці дідівської хати
Буде тільки бур'ян, тільки згарища чорні сліди?
Чи допоможе мій жалю, і чи серце запрагне відплати?
Мабуть знову піду, хоч не знатиму певно — куди?..

Буду тінню бродить. Сам від себе шукатиму втечі.
Може стріну кого на чужих невідомих шляхах?
Може мати моя, взявши латану торбу на плечі,
У зневірі німій самотою блука по світах?

...Мерхне племінь сузір'я. Ніч Каринтії хмура і темна.
Над вершинами скель нависає холодний туман.
Я не можу заснути... Точить мозок мій думка таємна,
Чорні крила жалю до пекучих торкаються ран...

ВЕРТАЮЧИСЬ З ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ

Дівчино з очима сірими,
Опущу повіки — ти, жива!
У душі ридуючими лірами
Ще звучать мені твої слова.

Паротяг ритмічно, тужно стукає,
Везучи мене у мій північний край.
Наша зустріч ввірвана розлукою,
Смутком припорошена, мов гай.

Відійшли в п'ятьму полотна Рубенса,
Грецьких ваз і мітів легкий дим...
Все кудись поволі плине, губиться,
Тільки сірі очі — над усім.

В зорі, в серці, в думці кожній ти,
Крізь туман зориш, мов Зодіак.
Треба,

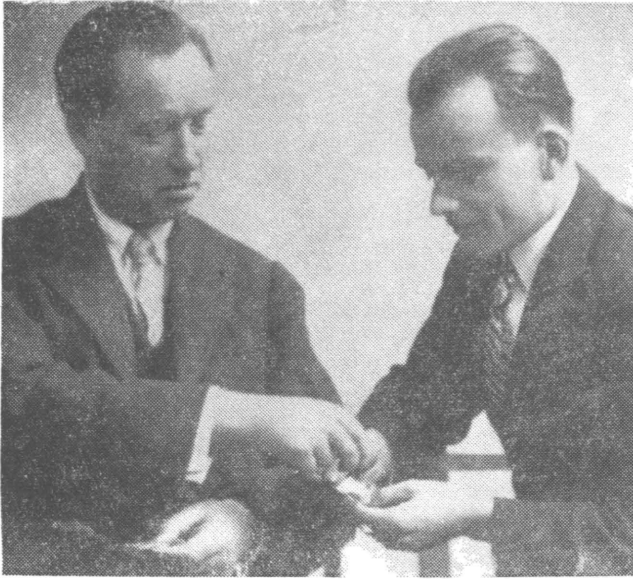
треба,
треба посерйозніти,
Тільки ти навчи мене вже — як.

БОРИС ОЛЕКСАНДРІВ — сучасний поет і прозаїк, співробітник “Нових Днів”, докладнішу згадку про якого ми вже давали в “Нових Днях” ч. 61, за лютий 1955 р. Видав дві друкованих збірки (вірші і проза). Дві нових збірки, а саме збірка поезій “Туга за сонцем”, вибір з якої подаємо вище, та збірка прози під назвою “Любов до ближнього” — чекають видавця. Літературна критика (Ю. Клен, Ю. Шерех, І. Качуровський, А. Юрняк, А. Галак та інші) прихильно оцінила творчість Б. Олександрова. Юрій Клен відмітив надзвичайну співучість його поезій, “що нагадує співучість Сосюркину”, а Ю. Шерех назвав їх “намистом настроїв”. Проїхавши пів-світу, від берегів Дніпра до берегів Онтарійського озера, Б. Олександрів поселився в Канаді, де живе й працює нині.

Редакція.

Спиридон Черкасенко (П. Стах)

(У двадцятиліття його смерті).

Спиридон Черкасенко (зліва): "Закуримо!"

Відомий український письменник, поет і драматург Спиридон Теодосійович Черкасенко народився 27 грудня 1876 р. в Богодухові на Харківщині, а помер на чужині 8 лютого 1940 р., проживши 64 роки. Його літературна спадщина велика й цінна. З перших творів С. Черкасенка, писаних в Україні, найбільше відомі оповідання "Вони перемогли" та три томи поезій, а з драматичних творів: "Земля", "В старім гнізді" (1907), "Хуртовина" (1908). За цей твір був він звільнений з посади народного учителя, без права учителювати. Року 1909 С. Черкасенко видав п'єсу "Жарт життя", а 1912 р. "Петро Кирилюк". Особливо відомі в Україні були його п'єси: "Казка старого млина" та "Про що тирса шелестіла". Ці п'єси не сходили з репертуару українських театрів у Києві та в інших містах України. З приходом до влади большевиків всі ці твори були заборонені. Ще відомий С. Черкасенко, як упорядник української граматики та кількох читанок, що були видруковані за української державності у Відні. Однак ці підручники, на жаль, не встигли виконати свого завдання через окупацію України московськими большевиками.

Ще більшу творчість проявив С. Черкасенко на еміграції. Року 1919 переїхав він з Відня на Карпатську Україну. Оселившись в Ужгороді, дописував до різних місцевих газет і журналів, чим у великій мірі спричинився до культурного й національного освідомлення цього краю.

Та найбільше попрацював С. Черкасенко для дітей та молоді. Особливо багато написав він дитячих п'єс — ("Бідний Лесько", "Вечірній гість", "Нехай живе життя", "Лісові чари", "Сміх", "До світла і волі" та ін.). С. Черкасенкові треба теж завдячувати, що український Пласт збагатився театральною пластовою літературою. Крім цього, є він автором пластового гімну, що його поклав на музику композитор Ярославенко.

Як сама творчість письменника, так і його участь в громадському житті на Закарпатті не подобалися чеській владі, що провадила в краю політику послидовної чехізації. В наслідок цього, С. Черкасенко мусів назавжди залишити Закарпаття і переїхати до Чехії. Оселившись в містечку Горні Черкошиці біля Праги, він невтомно працює, дописуючи до української преси. Крім того, пише нові твори, які здебільшого були друковані у Львові. Особливо треба відмітити його тритомовий роман для молоді з козацьких часів — "Пригоди молодого лицаря". Тогочасна критика зарахувала цей роман до найкращих творів для молоді. Слід також відмітити, що недавно вийшов цей роман також у Канаді у вінніпегському видавництві "Клюб Приятелів Української Книжки".

В періоді перебування письменника в Чехії були надруковані такі його драматичні твори: "Еспанський кабальєро Дон Хуан і Розіта", "Северин Наливайко", "Ціна крові", "Коли народ мовчить" та "Отруйні гази професора Кравзе". У видавництві Ю. Тищенко в Празі мали вийти спогади С. Черкасенка про чільних українських громадських, політичних і культурних діячів з доби української державності, з якими довелося авторові зустрічатися, та, на жаль, рукописи ці пропали під час другої світової війни при евакуації видавництва Ю. Тищенко з Праги до Німеччини.

Треба також зазначити, що багато літературних творів С. Черкасенка було надруковано в українській пресі під різними псевдонімами, ініціалами, або зовсім без підпису. Наприклад, в ужгородському видавництві "Унію" під псевдонімом А. Верховинський вийшли такі його п'єси: "Маруся Верховинка", "Без Бога ні до порога" та "Фабіола".

Зважаючи на те, що надзвичайно цінні праці відомого нашого письменника дуже легко можуть розгубитися, було б добре, щоб наші видавництва зацікавилися цією справою — зібрали й перевидали їх, а тим самим зберегли багату Черкасенкову літературну спадщину.

П. Кукуруза.

Спиридон Черкасенко

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Всесильна Вишнього рука!
Повсталася славная людина
В сім'ї простого кріпака —
У бідній хаті селянина...

Свої слова, свій заповіт
В уста їй вклав Ти, милий Боже,
І пролунало на весь світ:
"Святая Правда переможе!"

І люди в згоді та добрі
Благословлять її спасенну.
Лишть же кривду ви мізерну,
Бо сонце стане угорі
І спалить землю оскверненну!"

Ужгород, 1925.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ БУЛЬВАР

ПОДРУЖЖЯ КУПЧЕНКІВ

В 1929 році велику групу студентів різних київських інститутів було відряджено на ліквідацію неписьменности. Я потрапив на околицю Жовтнівки, в сім'ю старого водогінника Михайла Петровича Купченка і його милої, теж зовсім сивої дружини Марії Тихонівни. Вони не мали дітей, які б підштовхнули своїх батьків взятися за абетку, а характер Михайла Петровича примушував сусідів триматися від нього подалі. Ось і проминули кращі роки життя без книги.

— Отакі були сліпі наші роки, — сказав Купченко, коли я виклав причину, що привела мене в їх дуже охайну кімнатку на першому поверсі зовні непривітного старого будинку. — Нічого не поробиш. Будемо й далі брести напемоацки...

Мої умовляння не вплинули. Марія Тихонівна, добре знаючи вдачу свого чоловіка, не взялася його переконувати.

Але сама з великою і якоюсь юною радістю сіла за буквар.

Двічі на тиждень — у неділю і в середу — я відвідував цю кімнатку на околиці Жовтнівки.

Почалися холодні осінні дощі. Поспішаючи до Купченків, я йшов Бульваром Шевченка, а тоді Брест-Литовським шосе, і змок до рубця. І завжди завдавав багато клопоту господині, коли вона обсушувала біля грубки моє студентське пальтечко. Але ті дві-три години, які присвячував своїй сивій учениці, були для мене радісними. А коли вона заплакала, вперше невпевнено і схвильовано прочитавши слово, яке не вимовляла вже багато років — “мама”, мені здалося, що зволожились і мої очі.

Під час навчальних годин Михайло Петрович сидів на ослінчику біля вікна і завжди щось майстрував. У нього були дуже вправні руки. Уся вулиця зверталася до нього, коли треба було полагодити замок, парасольку, дитячу коляску, примусити грамофон. Майструючи, він не раз презирливо кривив губи:

— Ну й люди, самі нічого не вміють... На все спеціаліста подавай...

— “Ми не раби... — читала Марія Тихонівна. — Раби не ми...”

Купченко підняв голову од великої ляльки, якій мав повернути здатність відкривати і закривати дурні сині очі, і вперше за всі дні навчання прислухався.

Марія Тихонівна невпевнено, обережно, мов переходячи через стрімку річку вброд, читала, а її чоловік знову занурився в працю...

І знову після уроків господиня частувала мене чаєм з вишневим варенням, а Михайло Петрович лишався коло вікна.

Ми пили чай, і я розповідав своїй сивій учениці про буквар, який в останні роки життя склав Тарас Григорович Шевченко, проти якого збурилися владоможні: “Не допускати його в школу!”

— Уявіть собі щастя Кобзаря, коли б він міг вмістити у своїй абетці звичайний для нас рядок:

“Ми не раби... Раби не ми...” А от біжать наші школярі, і у кожного в торбинці буквар з портретом Тараса Григоровича і його віршами!..

Посивіли тополі на Бульварі Шевченка, по якому я все крокував до своєї сивої учениці. Прошестіла заметілями київська зима, і от настав день, коли Марія Тихонівна з легкістю, яка злякала її саму, прочитала:

По діброві вітер вис,
Гуляє по полю...

Захоплена цими чарівними словами, вона замовкла, мов вітер з Дніпра перехопив її подих, і поклала руку на серце, переповнена щастям.

І в цю мить у кімнаті прозвучав другий голос:

Край дороги гне тополю
До самого долу.
Стан високий лист широкий
Маріє зеленіє...

Марія Тихонівна слухала, збліднувши від хвилювання. А я мимоволі підвівся з свого учительського крісла.

Кругом поле, як те море
Широке синіє...

Він урвав читання так само несподівано, як почав його...

На завтра, коли я прийшов до Купченків, чоловіка вдома не було.

— Важко йому, — сказала Марія Тихонівна, — вчора, як ви пішли, випив зайве... Не з радости, зі смутку... Сестра в нього була. Молодша. Батьки все, що заробляли, в її освіту вкладали. Вчителькою стала!.. А в дев'ятнадцятому білогвардійці її закатавали. За революцію і Шевченка загинула. А пам'ять в нього розумна...

Вона замовкла, бо повернувся її чоловік, посірілий, з червоними очима. Нічого не кажучи, підсунув ослінчика до столу і сів поруч жінки, яка схвильовано гортала сторінки букваря, наче шукаючи там свій загублений спокій.

— У газетку хоч би загорнула, — сказав Купченко, забираючи з її рук книжку, — щоб не засмальцювати... — Він ткнув коротким темним пальцем з поламаним синім нігтем у перший рядок і спитав похмуро:

— Це “А”?

— Ні, “О”... — пояснила дружина тривожно. — А ось це “А”... Запам'ятаєш?

— Тарас Шевченко і нам, сліпим, був відомий. А я хочу всі його твори прочитати!..

— Прочитаємо, рідний мій, прочитаємо, — сказала Марія Тихонівна і торкнулася сивою головою до його зморшкуватої щок.

ДАРУНОК ЗАКОХАНИМ

Одкриваєш першу сторінку “Кобзаря”, і перший вірш обпалює серце вогнем великого і вірного, цільного і нещасного кохання. За що вона по-

карана так страшно, ця молода, вродлива селянська дівчина? Важке життя кріпачки, і от воно стало ще важчим — без слова ласкавого...

Він був тоді зовсім молодим, коли написав "Прийнну", сам уже встиг покохати і не знав щастя взаємності.

Перше чисте чуття. Йому тринадцятий минало...

А пам'ять про неї, про тяжку її долю на все життя...

Йй, Оксані Коваленко, "на пам'ять того, що давно минуло", присвятив поет свою пристрасну і трагічну "Мар'яну-черницю". Він міг би зберегти ім'я Оксани, коли б і без того Оксана Коваленко, дівчина-кріпачка, перше його кохання, не поставала кілька разів перед очима поета.

Оксаною він назвав кохану Яреми Галайди, героя "Гайдамаків".

Шевченко був струнким юнаком, коли, потрапивши з своїм паном у Вільно, познайомився з дівчиною — чорнобровою швачкою Дунею.

Пан Ангелсгардт незабаром залишив Вільно, за ним потяглися вози з майном, побрели його кріпаки. І молодий Шевченко попрощався з Дунею.

Ім більше не випаде стрічатись, він бачитиме її тільки у неспокійних снах.

Красуном не назовеш його. Але він дуже цікавий, цей молодий художник. У нього високе чоло, темносині очі, різко окреслені губи, на лівий бік нависла буйна чуприна.

Тарас Григорович був уважний до свого одягу, дуже охайний, чепурний.

Очі блищали енергією, дотепний, веселий, він сердечно сміявся і чудесно співав... Любив товариство розумних, освічених і добрих жінок, але визнаних красунь обминав.

Скільки молодих його сучасниць, хороших і ширших, захоплювалися його поезією. Але між ними і ним завжди виростав глухий, похмурий мур — з сорока семи років, які він прожив на землі, двадцять чотири був кріпаком, десять у засланні і три з половиною — під поліційним наглядом.

МАЄМО ТАКІ ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Тарас Шевченко — ВІРШІ, стор. 44, формат: 10 x 7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка роботи Слищенка. Кольоровий друк, обкладинка двоколькорова, гарний папір. **Ціна — \$0.90.**

РАЙДУГА — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах. **Ціна — \$0.35.**

М. Трублаїні — ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ І СРІБЛЯСТУ РИБКУ, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-ох кольорах. **Ціна — \$0.40.**

"СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА" — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10 x 7 цалів, 33 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в двох кольорах. **Ціна — \$0.35.**

"РУКАВИЧКА", стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі й гарні ілюстрації, кольоровий друк. **Ціна — \$0.40.**

Замовляти в "Нових Днях".

Існує на Україні чудова традиція — дівчині, що стає нареченою, дарують "Кобзаря". Чи може бути якийсь краший дарунок?

У "Кобзарі" палає гнів проти поневолювачів. У ньому чується гордість за народних героїв, оспівується мужність, справедливість і кохання.

Велике кохання — це псалом на честь чистої, сяючої краси. Гімн матері і сім'ї — чесний, дружній, трудовий, благородний...

ЖИТТЯ І КАЗКА

Він блукав по тихій зеленій Пріорці, яка тоді мало чим різнилася від села, — у садочках білили низенькі хатки, вкриті соломкою. У які двері постукати?

І от нагледів подвір'я, у якому на двох шворках сохли дитячі сорочечки та штаниці, латані-перелатані...

Спинився, охоплений сумом і радістю. Почуття ці були тихі, як літній дощ на світанку.

— Чи не можна у вас оселитись? — спитав у молодичі, що вийшла до нього з немовлям на руках.

Йому було добре з дітьми, а дітям було радісно з ним.

Коли він писав про дитинку, очі його сяяли, як зірка, а в серці народжувалися слова, — проникливі, палкі й ніжні.

Як рідний батько, ставився він до маленьких казахів, до діток у Нижньому Новгороді, в Петербурзі... І на київській Пріорці діти тільки наглядять його, відразу ж бігли назустріч:

— Дядю Тарасе, розкажи казочку.

І він розповідав їм казки про кота, що назвав себе паном Коцьким, про дідову рукавичку... Хто тільки не знайшов у ній притулку! І мишка-шкряботушка, і жабка-скрекотушка, і зайчик-побігайчик, і лисичка-сестричка, і вовчик-братик, і кабан-іклан, і ведмідь-набрідь. І про козу-дерезу, за три копні куплену, що як бігла через гребельку, вхопила водиці крапельку... І про хороброго солдата, і злого царя, про дівчину-лебедя і відьму-поміщицю, про правду і кривду, і про те, що правда переможе кривду...

Діти пріорських бідаків забували про яблучка і горіхи, якими частував їх Тарас Григорович. Його добрий голос вів їх по далеких казкових шляхах...

ДІД У СМУШКОВІЙ ШАПЦІ

Вздовж довгої стіни прямо на тротуарі було розкладено кілька десятків старих книжечок, і дідок-букініст з орлиним носом, сидючи на дерев'яному чемоданчику, сердито поглядав на покупця, що надто довго гортав якийсь том.

Такі книжкові розкладки я бачив щодня в Києві на Володимирській вулиці. У Москві ж я збирався за кілька днів відрядження оглянути всі її визначні місця і тому здебільшого обминав букіністичні скарби.

Раптом букініст піднявся з чемоданчика, і на зморшкуватому його обличчі з'явився непідробний вираз глибокої пошани.

— Доброго здоров'ячка, Володимире Олексійовичу... Давшенько не бачив вас... Помилуйтеся на агінські малюночки...

Кремезний дід у бекеші і смушковій шапці, в дуже розумним вусатим обличчям взяв Гоголеві "Мертві душі" і, відкривши сторінку з ілюстрацією художника Агіна, посміхнувся:

— Чудесно!..

Перегорнув ще кілька сторінок і знову, замилувавшись малюнком, вигукнув:

— До чого ж веселе око було в того геніяльного невдахи. Може, у когось з київських любителів збереглись його досі невідомі малюнки? Він вчився в Академії у великого Карла разом з Тарасом Шевченком і капітаном Павлом Федотовим... — Обережно взяв з рук букініста стареньку книжечку. А! Знаю, це видання "Чигиринський Кобзар і Гайдамаки". Сподіваюсь, потрапить книга в хороші руки... А вам не стрічався "Кобзар", виданий Платоном Симиренком? У мене є в перекладах російських поетів під редакцією Миколи Гербеля...

Він одсунув смушкову шапку на потилицю.

— Коли царська цензура спалювала мою книжку, я неймовірно переживав... І хто мене врятував? Тарас Шевченко! Йому царський уряд заборонив творити, а я ще міг писати! І я писав!..

Він повернув букіністові том Гоголя і пішов далі вздовж розкладки.

— Хто це? — спитав я пошепки.

Букініст глянув на мене презирливо:

— Коли я вам скажу, що це найбільший знавець життя старої Москви, вам буде досить? — спитав він уїдливо. — Що ви мали честь слухати людину, яка була дуже добре знайома з Чеховим, яку вважали своїм другом найвидатніші письменники, артисти, борці, циркачі. Ілля Юхимович Репін малював з нього запорожця, а скульптор Андреев ліпив Тараса Бульбу. Ви вже здогадуєтесь, молодий чоловіче? Чи вам треба ще якихось пояснень?

— Гіляровський! — вигукнув я.

Він похитав головою:

— Ви погано виховані, молодий чоловіче, королів не називають просто за прізвиськом. А він король! Король московських репортерів Володимир... А за документами, вірно, Володимир Олексійович Гіляровський...

ЄДИНА УКРАЇНЬСЬКА РАДІОПРОГРАМА

В ТОРОНТІ

ПІСНЯ УКРАЇНИ

Слухайте нас кожної суботи від год. 4:30 — 5:30 по пол. і кожної неділі від год. 4:00 — 5:00 по пол. на хвилі 1250 з радіостанції CHWO.

На нашій програмі передаються політичні коментарі, новинки з громадського життя, оголошення літературно-мистецьких та громадських установ, комерційні оголошення, спеціальні програми для дітей та жінок, виступають визначні українські мистці, науковці, журналісти, обговорюються актуальні події з українського життя.

Пишіть до нас про Ваші зауваги і побажання на адресу:

SONG OF THE UKRAINE, 64 Hewitt Ave.,
Toronto, Ont., Tel.: EM 6-3380 or LE 6-9398.

ГОВОРІТЬ, ГОВОРІТЬ!..

Ще не записано останні рядки останнього вірша, але вони вже живуть у Кобзаревім серці.

Шевченкові заборонено жити на Україні. Але чи зможуть цар, міністри, генерал-губернатор, жандарми, вся страшна машина самодержавства спинити навальний літ думок туди, на береги Дніпра, в села, в Київ, до своїх замучених братів і сестер!

Він ходить вулицями північного міста, аж поки не натомлюється так, що ледве тягне ноги до свого холостяцького житла, до Академії.

...Сьогодні Шевченко чекає до себе в гості російського письменника Лескова, який оце приїхав з України.

Тарас Григорович хвилюється. Він підходить до дверей і прислухається — чи не зариплять сходи під ногами гостя.

"Здається, я зараз не витримаю і вийду йому назустріч на запорошену колючим снігом вулицю, у вітер, що дме з півночі, у оманливий світ жовтуватих ліхтарів..."

— Нарешті! Ну, як доїхали, як почуваете себе під петербурзьким небом, з ким вже встигли побачитися в цьому прекрасному місті, що стогне в чавунних кайданах?

Поет метушився, як ніколи. Зняв з столу купу гравюр. Поставив тарілки, чарочки, накраяв хлібину. Він ніби помолодшав. Але уважний гість з сумом відзначив:

— Постарів ти, Тарасе Григоровичу, ох, як постарів!

Поет раптом спинився.

— Більше несила терпіти! Розповідайте, Миколо Семеновичу, як там у моєму Києві?

— З чого ж почати? — питає гість. Він бачить, як спалахнуло обличчя співбесідника. Змучене, постаріле, воно враз засяяло такою чудесною красою, що Лесков мимоволі подумав: "Яка безмежна, юна любов до рідної землі в цьому багатостраждальному серці!"

— Важко, Тарасе Григоровичу, малювати перед вами картини київського життя. Потрібне ваше око і ваш пензель. Бліді сцени породжує моя уява.

— А ви все, що самі бачили, що самі чули... — І Шевченко неголосно прошепотів свої давно написані рядки: — Ішов кобзар до Києва та сів спочивати... Чи дійду коли-небудь до тебе, мій Києве?

— У Києві на Подолі! — теж неголосно вимовив гість рядок з Шевченкового "Ченця". І відразу ж замовк. Хазяїн рвучко схопився на ноги і підійшов до вікна. Прихилився чолом до шибки, наче вдвляючись у похмуру темряву зимового вечора.

Лесков почав оповідати. Він добре знав старовинне місто на Дніпрових кручах. В Орлі, де народився, він провів лише дитячі роки. У Києві ж учився, зростав. Він умів бачити і запам'ятовувати. Згадував і барвисту плутанину вулиць заселеного ремісниками Подолу, і похилі будиночки Великої і Малої Шиянівських вуличок на Печерську, і центральну частину міста з Житомирською, де сам мешкав, з Хрещатицьким завулком, де колись жив, творив і мріяв його друг Тарас...

(Далі на стор. 23-й.)

РЕАБІЛІТАЦІЯ ВІДЬМИ

Докія ГУМЕННА

Старовинний український світ повний поетичними мітами та повір'ями, а серед них визначну роль відіграє напівмітична, напівреальна жива істота-жінка, знана під загальновідомою назвою відьми.

Це — жінка, що має силу над явищами природи. Вона може викликати дощ і сховати хмару. Може украсти сонце чи місяця. Може наслати на людину хворобу. Вона має владу над тваринами — може попсувати худобу, забрати від сусідської корови молоко. Сама вона може перетворитися у якогось звіря (ласицю, собаку), у голку чи дерево, або будь-яку річ. Іншу людину також може вона обернути у вовка. Відьма може зникнути відразу й без сліду. Впізнати відьму можна по тому, що вона має хвоста. Час від часу вона роздгається догола, сідає на віника, вилітає через комин у небо і небом летить на Лису гору, де з другими відьмами справляє відьомський шабаш.

Такий клясичний образ відьми.

Є в нас ще один персонаж — **знахарка**. Це вже звичайніша жінка, але вона також має великі надприродні здібності. Магічним словом вона спинає кров. Вона може відігнати хворобу, напасть і вилити переляк. Різними зелями вона успішно лікує хворих. Вона відгадує сні, передбачає майбутнє, бачить те, що в дану хвилину робиться за багато сотень кілометрів. Вона може викликати в посуху дощ. Іншими словами, знахарка також зв'язана з вищими силами природи і вони їй usługують. Тільки відьми приписують дії, скеровані на шкоду людині, а до знахарки йдуть за порадою та допомогою.

Але слова **відьма** й **знахарка** — синоніми. Одна "відає", друга "знає". Обидві вони орудують магією-чарами, обидві посідають надприродні здібності й перебувають у таємному зв'язку із силами природи.

Але не лише відьма та знахарка, кожна жінка у своїй щоденній практиці — чи то господарській, чи родинній, чи релігійній — орудувала такими ж засобами магії та чарування. Найчисленніші етнографічні записи з усіх кінців України подають багаті поклади прикладів, що на кожен випадок життя є певні магічні дії, заговори, заклинання, обряди. Для підтвердження, ось лише кілька загальновідомих зразків. Хоч які вони звичаєві штампи, але відразу бачимо в них магічно-чарівничу силу.

Привітання: "Дай, Боже, щоб у вашій хаті все добре велося".

Привітання у відповідь: "Сідайте, щоб старости сідали". (У хаті, де є на виданні дівчата.)

Прислів'я: "В добрий час сказати, а в лихий помовчати". (Передбачається, що слово — велика сила, може нашкодити, "в лихий час" промовлене).

Повір'я: "Рослина, подарована без щирости, не буде рости, а захиріє". (Вважається, що хто дарував, — пожалів, і це недобророзумне почуття впливає недобре на ріст і життя рослин).

Таких прикладів можна наводити безліч. А ще коли пригадаємо собі наш Різдвяний, чи Великодний, чи Зеленосвятний обрядові цикли, а ще коли пригадаємо собі народні свята: Купала, обжинки, Маланки, Андрія, масляну тощо, то опинимося в безбережному океані магічних вірувань і дій, а вірніше — віри людини в силу людської волі. Ця сила може впливати назовні, може забезпечувати собі успіх, наказувати природі, щоб слухала наказу й виконувала. І справді, формула здебільшого буває наказова: "Щоб було те й те!" Крім слова, є ще дія (наприклад, танок), яка виконується з метою, щоб піддане впливу наслідувало цю дію.

Той спосіб мислення, що лежить у основі чарів-магії, такий далекий від нашого логічно-раціоналістичного мислення, що нам важко збагнути, не тільки повірити, як це людина може примусити землю родити, присилувати небо продукувати дощ, як це можна думкою впливати на ріст рослини. Але він дуже поширений на земній кулі навіть і в наш час, а в минулому був єдино панівний, як свідчать пережитки його, себто закам'янілі в звичаї та обряди колишні вірування. Впливає він із того, що людина не виділює себе із природи, як окрему одиницю, а почуває себе невід'ємною частиною свого оточення. В цій сполучності (партicipації за науковим терміном) бажання окремого "я" є й бажанням всієї природи, отже, якщо це "я" хоче дощу, то й уся природа цього хоче. І йде дощ!

Для нас це виглядає, як "казка про білого бичка". І крім того, якщо припустити, що ця сила впливу магією-чарами притаманна кожній людині, то чому ж тоді існує повір'я про відьму з її надзвичайними здібностями, що перевищують людські можливості?

Є на це відповідь. Найновіші досліді модерної науки парапсихології (психології позасенсорних відчуттів та сприймань) виявляють, що справді в людині є багато більше здібностей і можливостей розвитку, ніж ми припускаємо. Вони сплять у потенції, як насіннячко, але в деяких людей це насіннячко взяло й розрослося в дерево, деякі люди обдаровані здібностями, що дивують нас, як чуда. Здібності телепатії, пророцтва, уміння розпізнавати хворобу й лікувати її силою свого "магнетизму". Ці феноменальні здібності не обмежуються шойноказаним, але розростаються далі: обдаровані вищими здібностями перемагають закон гравітації (літання в повітрі, перенесення важких тягарів силою думки), перемінюють одну матерію в другу, переходять через простір "без часу", стають невидимістю...

Найближчою й найзрозумілішою для нас здібністю з цієї категорії здібностей "четвертого виміру", ще нерозвинених у пересічних людей, є здібність інтуїції, яка вже більш-менш знайома кожному з нас. Ми часто **знаємо**, без участі наших п'ятьох органів почуттів (позасенсорно) істину. У кожного з нас є пережиті власним досвідом випадки, що ми раптом знаємо про подію в цю хвилину

з дорогими нам істотами, які живуть далеко; або маємо візію події, що станеться за рік. Ми маємо нічим непідтверджене почуття симпатії або антипатії до особи вперше баченої, яке потім виправдується.

Вже з найдавніших часів у середовищах всіх народів з'являлися такі обдаровані вищими здібностями особистості, жінки й чоловіки. Ті здібності, що в загальності сплять у потенції, у них проявляються вже цілком розвинені, і в очах пересічної людини такі люди видаються чарівниками, владарями сил природи. Це очевидно, що й відьма та знахарка — вдатніші та обдарованіші особистості серед свого оточення. Етнограф О. Левицький вважає, що нашу українську відьму так і розуміли: "Народній погляд на відьму виключно пантеїстичний. Допускаючи в природі існування сил і законів, невідомих масі, народ припускав, що багато з цих законів відомі особистостям, які встигли дізнатися про них. Саме по собі володіння таємницею природи не видавалося ділом гріховним. Якщо обвинувачували когось у відьмовстві, то обвинувачення було не за володіння й вживання таємних засобів, а тільки намагалися в'яснити, на шкоду, чи на користь вони були вжиті". (2)

Часто навіть це були знання, що тепер уже не становлять нічого надприродного. Що таке, наприклад, знання "чарівного зілля", як не віками плекане, в таємниці затримане знання про властивості різних рослин? І тут ми натрапляємо на одну з дуже важливих передумов, що створили повір'я про надприродну жінку-відьму. Знання властивостей різного зела було завжди доменом чисто жіночою, бо вже з самого початку існування людства жінка була зайнята переважно збиральництвом їстівних трав, коріння, ягід. У цій практиці жінка нагромадила неоціненну скарбницю знань, що лягли в основу хліборобства, медицини, хемії.

Вона була великим знавцем трав і рослин. Знала вона смак і властивості кожного корінця, горіха, ягоди, зернятка, стебла. З покоління в покоління передавалися ці знання. Проводячи свої невтомні досліди у великій лабораторії-природі, експериментуючи просто на язик, "на смак", жінка відкрила багато "дива": деякі трави можуть навівати чудові сні, а деякі — страшні трави, вони отруюють. Трави ж можуть прогнати біль, вигоїти рани, спинити кров...

Ці знання робили жінку в очах її ближніх могутньою. Тепер ми знаємо, що хемічний склад лікарських рослин впливає на фізіологічну структуру нашого організму і втихомирює біль. А тоді знали одне тільки: жінка володіє могутньою таємною силою; у руках її — чудо, святе божество, слухняне їй. Адже ж одна й та трава могла вилікувати й отруїти. Треба надзвичайно тонко, геніяльно визначити дозу, щоб вона допомогла хворому.

Це вже в ті часи на світанку людської раси, даю жінці велику перевагу над чоловіком. Бо в той час, коли зайняття ловецтвом (переважно чоловіче) залежало від випадкового успіху, жінка вже могла продукувати нові рослини, робити запас на майбутнє й запевнити своєму родові завтрішній день. Така економічна передумова матріархату, що

був першою формою організації людства, був материком, на якому розвинулися й розбуялися всі наступні форми, включно з патріархатом та аж до нашої цивілізації двадцятого століття.

Перший агроном, перший лікар, перший архітект (як побачимо далі) — жінка була й основоположницею наук. Про це маємо (хоч і тенденційне) свідчення в Біблії. Не чоловік, а жінка вкусила з дерева спізнання добра і зла, себто жінка перша виявила свою цікавість до спізнання сил природи. В історії алхемії (матері сучасної хемії і бабуні наступаючої атомової епохи) основоположницями цієї науки вважаються жінки. Найперша з них — єгипетська жриця Ізіс, що полишила найпершу книгу з хемії. За нею йдуть Марія, Клеопатра, Теозебія. У пізніші часи, вже в часи християнства — жінка-філософ Гіпатія, яку замордували в Олександрії, під час нищення поганського музею та храму, у 415 році. З її смертю кінчається найраніший період алхемії. У наступні часи імена цих перших алхеміків-жінок були старанно замовчані — наступили часи розвиненого патріархату, а жінка надовго визнана була нездібною до інтелектуальних занять (3).

2

Спробуймо тепер, не відбігаючи від українського повір'я, занотованого на першій сторінці цього нарису, зрозуміти, що зашифровано в образі відьми. Розглянемо речення за реченням.

"Щоб вилетіти на шабаш, відьма роздягається догола".

Звернувшись до засобів народної магії, виявляємо, що й кожна жінка, приступаючи до виконання магичних дій, роздягається догола. Приклади: (4)

"На Поділлі року 1919-го бачили серед ночі знахарку, що гола кинула в криницю цілушку хліба. Поки хліб мокнув, варила щось, а потім годувала тим мокрим хлібом і варивом хвору корову".

Дуже багато є занотованих фактів із селянського жіночого побуту, де роздягання має обрядовий характер.

"На Введення вночі жінки мають звичай прясти самосівні коноплі, сидючи на порозі хати голі. Вдень вони розпочинають всякі великі роботи — аби велися в році. Це нічне прядіння — якби пролог до робочого року". (Шухевич, "Гуцульщина").

"На Благовіщення під вечір на Гуцульщині жінка закопує в муравельник соли, булку і дещо з прикрас. Залишає до Юрія, на Юрія перед сходом сонця іде туди гола, виймає все, що закопала, й дає корові з'їсти, при цьому примовляючи заклинання". (Там же).

"На київському Поліссі. У Чистий четвер удосвіта господариня встане та обмие хлібну діжку, обв'яже настільником і винесе надвір. Поставить булку та сіль кладе, та й вернеться до хати. Скине сорочку та, як мати породила, вимете хату і кругом хати обмете, та візьме це сміття, несе на чуже поле без сорочки і висипле там, щоб не було на своєму, а тільки на чужому" (Із записок Л. Шевченка).

"с. Рубежівка на Київщині. На перший день Зе-

лених Свят удосвіта, поки ще збудиться село, жінка повинна роздягнутися і гола оббігати засаджені грядки, розуміється, щоб ніхто не бачив". (Там же).

"Колись у нас було багато погані. От мати моя перед Великоднем, як усадила паску в піч, повиганяла нас усіх з хати, а сама роздягнулася наголо, і коси розпелехала (зовсім, як трипільська статуетка. Прим. моя. Д. Г.), замела хату й винесла гола те сміття в каналу. З того часу стало чисто". (Там же).

"На Івана гуцулки раненько ідуть зовсім голі збирати кураш-зілля, аби ними підкурювати дітей, як переполошаться". (Шухевич. "Гуцульщина").

"На Черкащині під час пожежі гола жінка оббігала горящу хату". Це ж записано й на Херсонщині, на Лівобережжі, в Галичині. Оббігають і ту, що ще не горить, — запобігання, щоб не загорілася.

"1918—19 р. на Пирятинщині. Якось літом, коли в с. Костянтинівці була пошесть, пізно ввечорі зібралися жінки в одне місце, поскидали одягу й голі впряглися в рало... почали оборювати село. Їх вів чоловік. Решта жінок, не впряжені, озброїлися нагостреними косами і мали вбивати все, що зустрінуть, коня, свечку, людину, — бо думали, що пошесть аби втікти, може перекинутися на живу істоту. Вогні в селі були погашені і ніхто не смів не тільки запалювати в печі, а курити люльку. Коли борозну навколо села проведено, жінки сдягли одягу, зійшлися до церкви, де ждали їх чоловіки і священник, що теж не мали вогню. Тут був викресаний живий вогонь".

В усіх цих прикладах виступає віра в магічну силу жіночого тіла. Воно — резервуар особливих сил, що може могутньо впливати на речі, а тому чарування має відбуватися гола жінка.

Звідки таке уявлення? І чому саме жіноче тіло володіє такою могутністю?

Дослідниця К. Грушевська у своїй праці "З примітивного господарства" (що з неї взято подані вище приклади), пояснює це двома моментами. Перший — господарське значення жінки в первісному суспільстві. Жінка викликала до буття нові засоби поживи, добувала із землі нові рослини, збільшуючи цим здатність свого роду до боротьби за існування.

Ці господарські здібності в уяві первісної людини зливалися з другою виключною здібністю жінки — продовжувати людський рід.

На великій кількості прикладів К. Грушевська доводить, що первісна людина не знала фізіології продовження людського роду і приписувала цю чудесну здібність виключно жінці. Тому й вважалося її тіло резервуаром могутніх сил.

Навіть у сучасних народів є дуже багато фантастичних і химерних уявлень у цій галузі. (Пам'ятаймо, що перекази, повір'я, забобони — закам'янілі колишні вірування й світоуявлення). У австралійців дитина родиться тому, що предки вселяються в жінку. Духи предків товпляться біля певних каменів і хочуть вселитися в жінку, що проходить мимо. У мексиканців є повір'я, що діти походять від тепла й сонця. У індокитайців — діти від метеоритів. А в нас, українців? Та ж дітей приносить бузько! Як бачимо, в цих химерних уявлен-

нях батька не існує і взагалі питання батьківства не має ніякого значення. Діти — материні, а вірніше, родові. Батьківство з'явилося пізніше, як складніший соціальний інститут. Фізіологія народження, як каже К. Грушевська, виявилася людині аж у часи, коли людина мала змогу спостерігати освоєних тварин та виявляти роль самця у продовженні роду.

Отже, в примітивному уявленні тільки жіночий організм грає роль в дітонародженні — і на цій переорієнтації здібностей жіночого тіла склалася віра, що жінка — резервуар могутніх магічних сил, які впливають на все оточення: звірів, людей, рослин, стихії. У всіх майже релігіях є міт, що перші боги утворилися від богинь-матерів. Наприклад, у грецькій космогонії з Хаосу народилася богиня Земля, яка сама з себе народила Світ, Небо, Море, Титанів, Зевса...

Тим то обрядове чарування голої жінки й повір'я про відьму, що роздягається догола для своєї магії, можемо віднести аж до найдавніших часів людської раси, до старокам'яного віку. На підтвердження цього археологія палеоліту (старого кам'яного віку, а саме середнього періоду, оріньяку й солютре, 30—25 тисяч років тому) подає нам першорядні докази. (5)

По всій Європі й Азії, починаючи від Піренеїв і аж до Байкалу — в Іспанії, Франції, Німеччині, Австрії, Бельгії, у верхів'ях Дону, біля Іркутська, — дослідники палеолітичних осель знаходять однотайний тип т. зв. "палеолітичних венер". Це — статуетки, або наскельні зображення, реалістично виконані, голих жінок. Це — літня дебели жінка, яка багато родила, роздалася, розтовстіла, словом, поважна мати роду. Ця мати роду чи відьма-священнодійниця, чи може взагалі жіночий принцип, як надприродне джерело магічної сили, завжди стоїть у такій позі: голова схилена, руки складені на животі чи на грудях, або й піднесені. Очевидно, передано рух, коли мати-чарівниця благословляє, закликає, виконує магічний обряд. У ті часи думалося, що без чарів ніяке діло не властяться. Тому що вважали себе й тих звірів, на яких полювали, одною родиною, одним цілим, то треба було ту частину цілого, звіря, причарувати, треба було наказати йому дати себе зловити — і хто ж має силу над родом, як не мати? Отже, поки відбуваються лови, мати роду вдома чарує. Ще й тепер деякі примітивні народи вірять, що коли жінка в цей час не буде магічно приваблювати звіря, то лови не владуться.

Люди давньокам'яного віку залишили багато зображень тих звірів, що оточували їх і ввійшли в життя та побут. Малювали на стінах та стелях печер, вирізьблювали на скелях, на мамутових бивнях, виписували на землі, на піску, на глині, — у глибокій вірі, що хто має зображення, той володіє й оригіналом. От на одному такому наскельному зображенні (Дордонь, Франція) показано чотири жінки (цього однотайного типу: голі, з м'ясистою сидищиною частиною, з масивними стегнами, величезними одвислими грудьми, що лежать на непомірно видутому животі), що закликають звіря, а в цей час мисливець поціляє списом. (6) У що він поціляє, договориює друга сценка наскельного

малюнку (у Франції ж): стоять три жінки й закликають звіря, а в цей час мисливць поцілює списом у лань. (5)

Знахідки неолітичних поселень (нового кам'яного віку) переповнені жіночими статуетками (вже худенькими й тоненькими), також голими. Особливо багатим зразком цього є трипільська культура, що процвітала шість—п'ять тисяч років тому на теренах України. Ось чому і в повір'ї відьма роздягається догола. Вона виконує магичну дію і зовсім так, як у часи палеоліту, це традиція з тих прадавніх часів.

“Справжня відьма (не навчена, а родима) має хвоста”.

От саме цей хвіст і підтверджує вік відьми. Така давність, як шість—п'ять тисяч років, себто вік писаної історії, зовсім дрібниця для неї. Відьма прийшла до наших переказів та легенд із тих неймовірно далеких часів, коли в Європі паслися мамути, північні олені та носороги, коли до Києва доходив льодовик, а в підгір'ях Криму розпросторювалася тундра. От саме з тих часів і залишили нам мисливці на мамута статуетки відьом із хвостами. Таку статуетку, із незрозумілими рисочками з задку поздовж до низу, знайдено було в Костенках (біля Воронежа) у палеолітичному поселенні, що датується 30—25 тисяч років. Довго археологи не могли розшифрувати, що то за рисочки, аж поки в другому палеолітичному поселенні (Гагаріно, верхів'я Дону) знайшли поруч із статуетками й чотири натуральні мамутові хвости, що лежали з нерушеними хрящами. На підтвердження “хвостатости” статуеток і їх “натурі” є і інші статуетки. Знайдена в Лепсюг (Франція) має щось на зразок хвоста, а вже статуетка з Мальти (біля Іркутська) — зовсім з виразним хвостом.

Щоб чарування було ефективніше, священнодійниця роду та посередниця між людиною й силами природи уподібнювалася їй зовні до звіря, якого треба приманити. Була певність, що варто тільки причепити хвоста, надягнути звіряче хутро, і вже сама чарівниця стає тим звірем. Чіпляючи такого хвоста, священнодійниця-відьма-мати роду ставала й мамутовою матір'ю, тоді наказувала дітям-мамутам, щоб далися в руки мисливцям.

То ж із того часу ввійшло в звичай при заклинаннях і важливих магичних діях чіпляти хвоста свого родового звіря (тотема). І так цей звичай переходив із покоління в покоління, з тисячоліття в тисячоліття. Відуща жінка, голова роду, мати людей і їх братів-звірів повинна мати хвоста. То байдуже що причепленого — для первісних людей не було різниці між уявним та реальним, між штучним зображенням і натурою. Тієї ж зміст цього світогляду минулися, затерлися на зміну їм прийшли нові уявлення, а форма зосталася, багатозначно й нерозривно зв'язана з поняттям відьми. І так він цупко тримався, той хвіст, аж ще в двадцятому столітті нашої ери деякі жінки мусіли брати свідectво у лікаря, що в них ніякого хвоста нема.

Близько до цього дотикається й той деталь розглядуваного повір'я, що **“відьма може обернутися у будьяку звірину”**. Як уже бачили ми з попереднього, мисливці старого кам'яного віку витворили світогляд, що вони й ті звірі, якими вони годуються

та в шкури яких одягаються, — одна родина. Таке світоуявлення має в науці свій термін — тотемізм, від слова північно-американських індіанців “тотем”. Хто ж це тотем? А це — якийсь звір, він є захисником роду, його родоначальником у віддалених легендарних часах. Умерлий член роду повертається до свого тотемного джерела, а звідти знов прибуває, як нова дитина. Рід зветься іменем свого тотему, і звичайно, що члени одного тотему можуть приймати то одну то другу подобу, людини чи звіря. Особливо цією здібністю володіє голова роду (жрець, шаман, який для виконання культу переодягається звірем). Як бачимо, володіє цією здібністю і українська відьма, що дедалі все більше вияснюється, як голова роду, священнодійниця, виконавиця обрядів культу.

І що ж, в українській обрядовості знаходимо й доказ цьому. А заховався цей доказ, закам'янів обрядом, у народньому весіллі. У найважливіший час родових подій, коли син має йти в чужий рід добувати собі молоду, мати молодого одягає кожуха догори вовною, себто уподібнюється звіреві, своєму тотемному родичеві, та й виконує різні магичні дії, щоб забезпечити успіх молодому. А тим часом біля воріт молоді відбувається сцена: мати роду молоді у вивернутому догори вовною кожусі (хоч би й літом) стоїть на воротах і виконує віками усталений ритуал, — іншими словами, у всій повній формі свого священнодійства зустрічає молодого. Чи треба ще більше доказів і яскравіших свідчень, що: 1) мати роду й відьма в дуже віддаленому минулому були одне поняття; 2) мати роду була тим, що тепер зветься жерцем, виконавцем релігійного культу; 3) в українському народньому весіллі, як і в повір'ї про відьму, зберігся відгомін уявлень старого кам'яного віку; 4) цей відгомін зберігся також і в повір'ях про перевертнів, вовкулаків тощо.

“Роздягнута догола відьма сідає на віника, щоб вилетіти в комин...”

Чому це відьма не знайшла собі іншого виїзду, як віник, та іншої дороги, як тільки через комин?

Треба думати, тому, що віник — аксесуар хатнього господарства, домени, де безвідмовно й безперервно жінка була повновладною особою. Хатне господарство, чи домашнє вогнище, піч і комин — не завжди мали те підрядне значення, яке вони мають тепер. У часи найпервіснішої форми людської організації, скупчення роду навколо матері та її вогню, — хатне господарство було першорядним чинником, що був одночасно й першим соціальним осередком. Як же воно виглядало в ті далекі часи?

Яскраву картину цього розкривають розкопки палеолітичних поселень. (5). Вони є на всій Україні вздовж великих рік, всіх їх виявлено вже понад двісті. Найславетніші й найважливіші з них вважаються київська Кирилівська стоянка, Гонці на Полтавщині, Пушкарі на Десні, та знаменита унікальна Мізинська стоянка на Десні ж. Як же вони виглядали? Це були великі родові напівземлянки, де могло жити осіб з п'ятдесят. У такій довгій напівземлянці було вісім—десять огнищ, в'яз, у таких оселях знаходять силу кісток, кремінних та костяних знарядь, що свідчить про досить вже розвинений побут. Наприклад, у стоянці Костенки на

Вороніжчині стіни й долівка були викладені мамутовими бивнями та лопатками. За меблі правили щелепи й зуби мамута, один такий зуб важить 10 кілограмів, отже цілком може служити за стільця. Зверху землянка була обкладена мамутовими шкурами, дерном, землею — і тепло, і міцно.

Отака в загальному була архітектура першого, людськими руками зробленого, житла. І першими архітектами були жінки, бо нікого так не обходило створити затишок для дітей, як жінку. І передумови до цього були такі:

У ті холодні часи по степах та тундрах України водилися незчисленні табуни мамутів, диких коней, бізонів, носорогів, оленів. Звіря було так багато, що людям не доводилося часто змінювати місця осідку. Поколіннями могли вони жити на одному місці. Та й, крім того, важко було з величезними запасами м'яса, шкур, кісток пересуватися. Хоч не-хоч, а сиди на одному місці. Один мамут важить 3—4 тонни і може довгий час прогодувати цілий гурт людей — не було й потреби рухатися з місця. А тут треба ще й з горою м'яса впоратися, щоб був і запас на чорний день. І хто ж за це мав дбати? Ясна річ, жінки, бо саме життя це диктувало, діти хотіли їсти, дітям було холодно. І жінки вчинювали шкури, шили одяг. За нитки правили сухожилля оленів, за голки — вістря кісток...

Крім цього родового вогнища, що вже було осередком перших проявів цивілізації та людської культури, інших форм суспільного життя не було, а жінка, як творець, володарка й господиня цього вогнища, зрозуміло, була й найважливішою особою в ньому. Чоловіки, брати роду, могли на довгий час десь повіятися, але жінка все життя перебувала в своєму осідку і знала, що це їй найбільш правно належить, що вона — спадкоємиця й співучасниця всього, що є в цій родовому домі. А в цій вогнищі-домі найсвятіша річ — піч.

Сліди святости печі розсіпані щедрими пригорщами в нашому фолклорі, у повір'ях, прислів'ях, звичаях. "Сказала б я, та піч у хаті" — приказка. Іншими словами: не годиться оскверняти присутню

тут піч якимись негідними словами. Спалення в печі інших святощів (поцвілий хліб, рештки свяченого) є найвищим виявом пошани до них. Піч настільки пошанована навіть у наші дні, що для замітання її й припічка кожна господиня має особливу мітелку, бо не можна, гріх замітати піч тим самим вінником, що й хату замітається. Отже, треба розуміти, що коли відьма вилітає через таку святу річ, як комин, вона не може сідати на будьякий вінник, а лише той, що від печі. І зрозуміло, як голе тіло, так і спосіб подорожування спрямовані на те, щоб підсилити міць магії. Вінник бо той має таку саму магичну силу, як і кочерга та лопата, що хліб саджати. На Київщині 1927-го року в селі Лютежі, (60 кілометрів вище Києва на Десні в лісах) я бачила, як діяли жінки, щоб спинити град. Град міг побити достигаючі хліба на полі. То жінки повиносили з хати кочерги й лопати, клали їх навхрест із відповідними заклинаннями. Отже, всі аксесуари печі мають магичну силу і тепер стає зрозумілим повір'я про відьму, що сідає на вінника й комином вилітає в небо.

"Відьма має силу викликати дощ, град, або ж навпаки, — стримати дощ і зробити посуху".

Мати роду не тільки перебуває у зв'язку із темним звірем. Зв'язана вона й з стихіями, що продукують дощ, такий важливий при плеканні рослин. Це цілком ясно. Бо ж від дощу залежить ріст усякого зела, а що всяке зело викохує жінка, то й її прямий обов'язок — творити відповідні природні умови для доброго росту та гарного врожаю, тому й її влада над дощем.

І ми навіть знаємо її на ім'я. Це дуже добре відомий нам персонаж із дитячих казок, баба Яга. Вона прийшла до нас просто із неоліту, тільки не завжди була злою й старою. Ця Яга була колись молодесенькою дівчиною, її ім'ям і досі зветься обрядовий весняний хоровод — ягілки, чи гагілки, гаївки. Ягілки — це обряди чарування росту всякого зела, виконувані молоденькими дівчатками. Енергійна неолітична молодиця Яга плекала культуру перших зернових рослин, і від неї вони дістали своє ім'я: ячмінь, просо (польське ягли (пшо-няна каша), плоди, що й понині звуться ягодами, "ягами". Рослинний і жіночий принцип мав одну навіть назву в часи високої позиції жінки. Коли ж середньовіччя здеградувало відьму, то й відібрало їй добрі функції дощодайниці, а приписало злі — посухотворниці та градоносителки.

"Вилетівши через комин, відьма летить на відьомський шабаш".

На тему про відьомські шабаші існує вже величезна література. (8) Вже встановлено, що ці шабаші не що інше, як обрядова відправа, культ старої дохристиянської релігії, успадкованої від неолітичних часів.

Люди старокам'яного віку були мисливці й збиральники. Люди нового кам'яного віку були вже пастухи й хлібороби першої стадії, себто вони провадили мотижне хліборобство, яке було в руках у жінок. Що за велика сила було хліборобство вже за неолітичних часів в Україні, свідчить пишно розбуяла на українських територіях неолітична трипільська культура, або як її ще називають культура мальованої кераміки, з її майстерно

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оливи.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте негайно в нашій фірмі опалову оливу. Будете мати

повне задоволення та

ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

D N I P R O

FUEL OIL CO. LTD.

204 Rathurst Str.

Телефонуйте:

Удень: EM 6-6539, Уночі: RO 6-8446 або EM 6-6539

збудованими домами, високорозвиненим мистецтвом посуду та малюнку на ньому, розмалюванням хат всередині й зовні, з великою кількістю культових речей, як жіночі статуетки, фігурки тварин, модельки хат. Усе це свідчить про широко розвинене коло ідей того суспільства. І все це виникло й розвинулося на основі століттями осілих на одному місці хліборобів.

Але з появою хліборобства стародавні палеолітичні вірування не зникли, лише переоформилися. Тотем-родоначальник і захисник роду — звір — не був детонований, а навпаки був переусвідомлений у світлі нових уявлень про дітонародження. Йому були надані нові могутні властивості. Витворився фаллічний культ т. зв. “рогатого бога” (себто звіринного тотема), а жінки, які власне й створили цей культ, zostалися, як і за попередніх часів, священнодійницями, особами, що виконували культову обрядовість. Ті середньовічні відьми, що їх сотнями попалали на кострищах середньовічна інквізиція у західній Європі, були, властиво, жрицями старого дохристиянського неолітичного культу. Вони мали усталену організацію: кожна така одиниця “ковен” складалася з дванадцятьох жінок, що являлись священництвом “Великого майстра” чи “Рогатого бога”. Сходилися вони для своїх відправ (шабашів) у віддалені безлюдні місця, де виконувалися різні ритуальні церемонії.

Українські, як знаємо, злітали на київську Лису гору, обравши собі її своєю столицею. Ці зустрічі-шабаші відбувалися раз на тиждень, а ширші, де приймали участь усі послідовники старої неолітичної релігії, — чотири рази на рік.

Ритуал цей і свята явно фаллічного культу заходять далеко в доісторію, як можна переконатися з наскельного часу пізнього палеоліту, малюнку в Когулі (Іспанія). (8) Малюнок цей зображує таток дев'ятьох жінок навколо чоловіка з виразними статевими ознаками, але дуже маленького, може навіть зробленої фігурки.

Отже, нову ідею, а саме піднесення й культ чоловічого принципу, виходить, створила жінка. Те, що робиться на шабаші, не розпуста й не дика оргія, а лише релігійна обрядова відправа. “Певно, що релігія “рогатого бога”, як і культ Бакха в Греції та інших божеств плодороддя, мали такі ритуали, що для нашого сучасного мозку виглядають загубі, щоб вважати їх релігійними, — каже дослідниця К. Грушевська. — Але такі ритуали відкрито практикувалися в античному світі, в Атонах, у найвищі часи їх цивілізації, а саме — священне одруження, як засіб підсилення врожайності”.

І в нас відомі та широко практикувалися обряди, що є не чим іншим як фаллічним культом і що дійшли до сучасності з неолітичних часів, мабуть, із трипільських. В обрядовості українського весілля, що все йде під знаком матріярхату, а в багатьох моментах залишилося незмінно законсервованим, є дуже важливий обряд печення короваю. Сам коровай, весільний хліб, — символ плодороддя. Для виготовлення короваю сходяться самі заміжні жінки, а чоловіки не мають права вступу. Коли вже коровай усаджений у піч, жінки ставлять на

столі майстерно виробленого з буряка фаллоса, танцюють і скачуть навколо нього із сороміщкими піснями та жестами. Сцена зовсім подібна до наскельного малюнка в Когулі. Мета цього ритуалу, що був у силі ще на початку цього століття, — начарувати статевої повноцінності малому подружжю. Як і західньо-слов'янські жінки при ритуальних обрядах, наші молодіжці при цьому викрикують: “Гоя! Гоя!” Ну, і чим це не подібне на відьомський шабаш?

3

Таким чином, потроху вияснюються деталі повір'я про відьму й розкриваються нашарування вірувань з найдавніших часів, відколи взагалі людина стала людиною. Маємо відображення світогляду найдавніших тотемно-звіринних палеолітичних мисливських громад. Маємо зрослий на базі хліборобських та пастуших неолітичних громад культ чоловічого принципу. А скрізь незмінно визирає з повір'я мати роду, чародійниця й священнодійниця родової групи, наймудріша жінка, що все знає та відає.

Залишилися нев'ясненими ті деталі повір'я, де говориться, що відьма може літати в повітрі, може зникати з людських очей незрозумілим способом, може стати невидимкою; що вона може забрати молоко від сусідської корови таким чудесним способом: їй навіть непотрібно обертатися на ласицю, а досить вбити кілочка у будище — і молоко само потече, господиня ж корови не видоїть нічого. Крім того, самим лише словом вона може творити чудеса: лікувати чи насилати хворобу.

Такі здібності приписуються лише янголам, грецьким богам, святым, індійським йогам та таємним господарям “літаючих тарілок”. Коли ми попередньо вияснювали чудодійні здібності відьми, то бачили, що вони опираються на давні світоуявлення, наївні з нашого погляду. Тут справа складніша, бо йдеться вже про знання невідомих і незрозумілих законів природи, до яких звичайна людина ще не доросла. Ставати невидимим (розвітлення), літати в повітрі (перемагання закону гравітації), діяти магією слова (володіння законами звукової вібрації), перенесення молока з коров'ячого вимени в інше місце нефізичним способом (“четвертий вимір матерії”), — все це здібності вище організованих істот. На що ж опираються ці вірування про здібності відьми?

Хтозна... Чи на якусь туманну пам'ять про загинулу допотопну цивілізацію, що була вища за нашу так, як електрична лампа вища за лійковий каганець? До нас дійшли лише легенди, що в тій цивілізації всі ці (і багато більше) невідомі нам тайни природи були вже розшифровані й стояли на службі людині. Але якщо так, то відразу ж виникає запитання: чому ж тоді ця пам'ять вкладається в ходяче й міцно вкорінене у фольклорі вірування про могутню надприродню жінку? Та ж існує величезна література, яка подає приголомшуючу велику кількість прикладів про чудодій-чоловіків з усіх часів, з усіх народностей, що й літають, і перетворюють одну річ у другу (камінь чи глину в золото, наприклад) переходять через мури, без затрати часу з'являються одночасно в різних міс-

цях, переносять важкі тягарі силою думки тощо, тощо. Але чому нема народного повір'я про "відьма" в чоловічому роді? І це в час повної перемоги патріархату, який з насіннячка ідеї-культу чоловічого принципу — так пишню розрісся у всеосяжний комплекс, з його варварсько-насилницькою й нетерплячою "бабської" конкуренції ідеологією, його пишною цивілізацією, апотеозом якої — двадцять століття нашої ери. Ця перемога була позначена такими віхами, як спочатку заборона жінці бути священнодійницею (жертвом), ба навіть вступати в жертвенне місце, як істоті "нечистій"; потім — війною проти середньовічних відьом і зниження матері роду, відьми, до представниці зла, або ще й нижче — тільки злодюжки коров'ячого молока. Ця еволюція повір'я в бік гротеску та здрібнілості цілком відбиває зменшення ролі жінки у суспільстві та її ваги. Ця перемога позначилася відсуненням жінки від науки, громадського життя тощо, тощо, аж включно до відібрання їй прав наслідування, громадських прав, надання їй єдиного "права" — лише додатку, безправної рабині в чоловіковим господарстві, речі до купівлі-продажу, предмету розкоші й насолоди.

Все це правда, але правда й те, що нема міту про "відьма", а міт про відьму цвіте в повній силі у всіх народів. Навіть недавно оце читали ми в газетах, що нащадки одної покараної колись відьми в штаті Масачузет подали клопотання до конгресу у Вашингтон, щоб із них, як нащадків, зняли кару й надали їм амністію.

На це запитання не можемо відповісти інакше, як не приймемо припущення: матриархальна основа людського суспільства — такий глибокий материк і тривала так довго, той довгий період матриархату запустив такі глибокі коріння у людську психіку, що останні пара тисячоліть патріархату — лише тонке нашарування над материком.

Нашарування це було потрібне, щоб створити блискучу сучасну цивілізацію, підстебнуту повсякчасними війнами та для їх успіху технічними винаходами. Але ця, чисто патріархальна, ідеологія — війною, насильством і підбоям переробити світ — уже сама себе пережила, як показує абсурдність плянетознищувальної атомової зброї. Інші ідеї — вищої моралі й етики, як зброї удосконалення світу, а з ним і здобуття вищих здібностей — стали на порозі нашої доби.

І чи не прийшов час реабілітувати відьму, творця основ олюднення двоногого звіря, відьму, колись доброго генія людського роду, а тепер zdeгравовану до спільниці нічого зла? Під цим кутом стає ясним і те нове явище, що сьогодні в царину наук та мистецтва густою лавою посунули жінки, що вони хочуть опанувати в цих висотах позиції не нижчі, а може вже подекуди й вищі. Це ж радний сигнал, що жінка вже вступає в свої законні права — сказати своє велике слово в новій добі, де знищенню й зненависті, як зброї, нема місця.

Література

1. Shah Idries — "Oriental magic".
2. Збірник "Первісне громадянство та його пе-

режитки в Україні". Українська Академія Наук. Культурно-історична комісія. 1926—28 pp.

3. Kurt Seligman — "The History of Magic" стор. 120—125.

4. К. Грушевська — "З примітивного господарства". Зб. "Первісне громадянство" УАН. Культ. Іст. ком. 1927 р. стор. 9—44.

5. П. Єфименко — "Первобытное общество" стор. 403—467.

6. Abbe H. Breull — "Four hundred centuries of cave art" стор. 279—281.

8. Margaret Murray — "The god of the witches".

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

1. Л. Деполович

БУКВАР

Четверте поправлене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,

в Англії й Австралії — 10 шілінгів

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

Третє поправлене й поширене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,

в Англії й Австралії — 10 шілінгів

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Читанка для 3-ої класи

Друге збільшене видання (більший формат і виразніший та більший шрифт)

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,

в Англії й Австралії — 10 шілінгів

4. Петро Волиняк

ЛАНИ

Читанка для четвертої класи

Друге поширене й поправлене видання (збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт і формат сторінки).

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.

Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,

в Англії й Австралії — 10 шілінгів

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Фонетика й морфологія).

Підручник пристосований до українських еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник

з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,

в Англії й Австралії — 10 шілінгів

Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням та церковним громадам — знижка.

СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ

20, 21 і 22 лютого ц. р. в Торонті, Канада, відбулася нарада спеціальних делегацій Комітету Українців Канади і Українського Конгресового Комітету Америки у справі скликання Світового Конгресу Українців. Президію КУК на цій нараді представляли 10 делегатів: президент КУК о. д-р В. Кушнір, його заступники ред. І. Сирник та інж. В. Коссар, член президії І. Іванчук та координатор президії ред. В. Мартинець — усі з Вінніпегу. Крім того ще чотири особи, спеціально умандатовані президією КУК для цієї мети, з Торонта: П. Волинняк, Є. Пастернак, А. Івахнюк, М. Королишин.

Від президії УККА були делеговані: президент УККА Д. Галичнин, віцепрезидент Олена Лотоцька, ред. М. Стахів, М. Пізнак, ред. В. Душник, ред. В. Мудрий, С. Ярема, Й. Лисогір, Ст. Спринський, І. Демер, Г. Білинський.

Наради відбулися цілком закрито: не тільки спостерігачі від громадянства, а навіть преса допущена на наради не була. В результаті спільних нарад одноголосно прийнято таку постанову:

“Беручи до уваги посилення і безоглядний наступ Москви на життя українського народу на українських землях і на вільний світ, обидві делегації прийшли до однозгідного висновку, що ця ситуація вимагає якнайбільших сконсолідованих зусиль вільного українства протиставитися цьому наступові. У зв'язку з цим делегації визнали потребу скликати Світовий Конгрес Вільних Українців і в тій цілі постановили:

1. Передати ведення підготовчої праці для скликання Світового Конгресу Вільних Українців Панамериканській Українській Конференції, яка створить Підготовчий Комітет ПАУК.

2. Підготовчий Комітет опрацює проекти платформи і програми Світового Конгресу Вільних Українців і узгодить їх з членами ПАУК та з тими організаціями, що мали б взяти участь у Конгресі.

3. До участі в Конгресі будуть запрошені: — а) представники центральних репрезентацій; б) представники вищих церковних ієрархій, центральних крайових організацій у вільних країнах, наукові установи та суспільні об'єднання; в) представники українських громадських і політичних організацій. Усі вони мають виразно погодитися на платформу Конгресу.

4. Делегації КУК і УККА обмірковували всі технічні труднощі відбуття Світового Конгресу Вільних Українців і прийшли до висновку, що місце і час Конгресу будуть визначені Підготовчим Комітетом ПАУК”.

Знаю, що наші читачі будуть нарікати, але більше я нічого не можу сказати про ці наради, бо... не маю права: був я там не як редактор, а як делегат і свого власного “комунікату” не маю права подавати: заборонено! Хоч міг би я багато чого написати...

Але я можу висловитись бодай про те, що вже

відомо й так. Наприклад, президія КУК, а зокрема управа провінційного відділу КУК у Торонті, були певні, що на нарадах буде присутнє громадянство та представники преси. Відділ КУК у Торонті навіть розподілив квитки для своїх складових організацій і замовив залю в Кінг Едвард готелі на 150 осіб. За два дні перед нарадою на засіданні управи відділу КУК у Торонті, на якому були і представники преси, оголошено листа від централі КУК, яким повідомлялося, що американська делегація поставила вимогу: наради мають бути цілком закриті перед громадянством, що в нас у Канаді не було звичкою. Це викликало цілий ряд нарікань ще за два дні перед початком нарад делегацій КУК і УККА.

Яка моя думка про це? Вважаю це за помилку: я б пустив представників організацій і преси на нараду, але не дав би їм слова, щоб не забирали часу в делегатів. Мені, наприклад, було б приємніше обороняти свої погляди в присутності громадянства і преси, бо я так певен у своїй правоті і так вірю, що мої погляди є поглядами більшості українців, що я не бачу найменшої причини ховати їх від людей. Дуже мені шкода, що дехто з моїх шановних колег по нараді (особливо з США) цієї певності не мали: мати певність, що ти частка народу, що твої дії народ схвалює — найбільша радість для громадсько-політичного діяча. Бодай я так думаю.

Нарада відбулася в наслідок ухвали 6-го конгресу українців Канади, який ухвалив спеціальну резолюцію про скликання першого світового конгресу українців, доручивши президії КУК увійти в порозуміння з відповідними організаціями, щоб здійснити цю ухвалу (Див. “Нові Дні”, ч. 116, 1959 р.). Пригадаємо, що на 6-му конгресі виявили себе дві тенденції: повна політична консолідація в Державному Центрі (УНРада) і світовий конгрес українців та вибори на ньому “світової надбудівки”, яка рано чи пізно у такій чи в іншій формі і мірі мусіла б протиставити себе Державному Центрові в екізлі, обґрунтовуючи це своє протиставлення “всенароднім мандатом”, одержаним від світового конгресу українців.

На конгресі після довгих “боїв” у політичній комісії дійдено до компромісу: заклик до повної консолідації і заклик скликати світовий конгрес українців. Отож, ці дві тенденції і змагаються в нашому житті і по сей день: усі відламки ОУН (за винятком “двійкарів” чи УГВР) — за конгрес, уникаючи навіть заклику до консолідації, решта ж — за повну політичну консолідацію в Європі, а тоді тільки за скликання світового конгресу.

Наші читачі мають повне право запитати, що думаю я: чи конгрес відбудеться взагалі і чи він потрібен уже сьогодні?

На це запитання я відповідаю так:

1. На мою думку конгрес без політичної консолідації в Європі не дасть ефекту і навряд чи його можна буде здійснити. На жаль, Виконний Орган УНРади поки що мовчить, але на одному з прилюдних обговорень цієї справи в Нью-Йорку гене-

ральний секретар Закордонного Представництва УГВР М. Лебідь заявив виразно, що скликання світового конгресу, не досягнувши повної консолідації в Європі, він вважає за неможливе. Представники багатьох демократичних організацій також висунули таке застереження. Наприклад, організація СУЖЕРО (Союз Українців, Жертв Російського Комуністичного Режиму) ще за кілька тижнів перед нарадою в Торонті повідомила президію КУК, що вона вважає скликання світового конгресу перед досягненням повної консолідації передчасним.

Незважаючи на це, я на нараді голосував за резолюцію, яка подана вище, бо канадська делегація виступала, як цілість, тому без компромісу тут обійтись було неможливо.

2. Світовий конгрес українців можливий і без загальної політичної консолідації, але організатори його мусіли б знайти таку платформу конгресу, яка б задовольняла усі громадські, а головне політичні організації, бо як, наприклад, ОУН (бандерівці) не приймуть платформи конгресу, то в ньому крім них самих не візьмуть участі ЛВУ, ОЧСВУ, СУМ тощо, тощо; якщо, скажемо, кола УНРади, а зокрема УРДП, не погодяться на платформу конгресу, то можна дуже сумніватись, щоб у конгресі взяли участь такі організації, як СУЖЕРО, Добрус у різних країнах, ОДУМ тощо. А таку загальну платформу сьогодні знайти дуже важко, бо деякі організації конче намагаються протягнути в неї дещо таке, що вигідне тільки їм.

3. У випадкові, що така платформа буде знайдена, світовий конгрес українців мусить дуже старанно підготовлятися найменше два роки, що означає, що конгрес не зможе відбутися раніш, ніж за три роки від дня нарад делегацій КУК та УККА, бо навіть ПАУК (Панамериканська Україн-

ська Конференція) не зможе зійтися раніш, ніж влітку ц. р. А тільки ПАУК виділить підготовчий комітет конгресу (див. пункт 4-ий ухвал наради).

4. Світовий конгрес українців не сміє виділяти ще якоїсь надбудівки, хочби вона була і в "світовому масштабі". Не тільки тому, що це відштовхне від участі в конгресі прихильників УНРади, яких є сьогодні величезна більшість, а ще й тому, що українці, американські та канадські (особливо перші) громадяни, не зможуть у ньому взяти участі, бо закони цих країн забороняють своїм громадянам брати участь в організаціях, які керуються центрами з інших країн — від них можуть зажадати реєстрації, як агентів чужих держав.

Та навіть, якби й це було якимсь чином переборено, то творити ще одну надбудову ніяк не личить, бо це свідчитиме про хоробливий стан нашого організованого життя на чужині. Ця "надбудованія" дуже погано свідчить про наше громадське життя вже й сьогодні. Візьмемо приклад з організації СУЖЕРО, до якої належу і я, тому можу сміливіше говорити, щоб мені не закинули ворожості до когось. Отже, основа організації, себто саме те, що працює, творить, заради чого організація існує — відділ. Над відділом є дві надбудівки (по двох лініях): головна управа СУЖЕРО і місцевий відділ КУК, де цей відділ є членом. Після цього йде ще вища надбудівка — централа КУК. Над централею КУК, а юридично і над нашим відділом, стоїть ще вища надбудівка — ПАУК (Панамериканська Українська Конференція). Тепер же за побожним наміром деяких політичних груп має бути створено ще якусь світову надбудову... Якщо до цього додати, що в нас іще існує Координаційна Рада (надбудова над СУЖЕРО і Добрусом США), то виходить, що над низовою, єдиною творчою клітиною, є аж п'ять надбудівок, які здебільшого нічого не роблять, а тільки "керують"... Тепер ми хочемо ще й шосту! У такому становищі є й низова клітина УНО чи ЛВУ... А хто ж тоді працюватиме над людиною, себто, робитиме те, для чого організація створена?..

Нехай собі хто як хоче і скільки хоче мене критикує, але я з повною відповідальністю і на повен голос заявляю: це явище дуже нездорове, я б сказав навіть загрозливе. Подумати над цим належить дуже багатьом нашим громадсько-політичним провідникам.

5. Останнє — мета конгресу. Один з провідників УНО (Канада) у час нарад запевняв мене, що світовий конгрес українців, а зокрема майбутній світовий комітет українців (обраний на конгресі) притягне до праці, сказати б так, "українізує", тих, що народилися вже в Канаді чи США і українським життям і справами не цікавляться тільки тому, що між українцями "нема єдності". Вибачте, але більшої наївності годі й шукати! Уявіть собі, які "вогненні циркуляри" мусить писати цей світовий комітет, щоб вони, проходячи ще крізь п'ять нижчих надбудівок, могли запалити "вогнем любови" до України душу людини, яка остаточно виреклась свого народу і вже стала космополітом!..

Отже: світовий конгрес, на мою думку, повинен

НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВІШИЙ ХАРЧ,

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО

І МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ

СПОЖИВАЙТЕ

ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ

ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

ROGERS DAIRY Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193

поставити іншу мету: зовнішня пропаганда, здобування прихильників визвольної боротьби нашого народу серед володарів чужого, байдужого, а часом і ворожого нам, світу. Конгрес не сміє роздрібнювати своїх завдань: тільки одне завдання! Тільки тоді можна буде чекати результату від світового конгресу українців. Виходячи з цього, світовий конгрес українців мусів би відбутись не де інде, а тільки у "столиці світу" — Нью-Йорку.

Світовий конгрес українців — справа дуже важлива й відповідальна. Тому всякий покпап в

час його підготовки недопустимий. Підготову його треба доручити людям сміливим, амбітним і послідовним у діях, але разом з тим і людям дуже поміркованим і одночасно із світлим розумом. Інакше конгрес не відбудеться, а якщо й відбудеться, то може не дати жодних результатів, або навіть пошкодити визвольній боротьбі нашого народу.

Будемо сподіватись, що ПАУК саме в руки таких людей і відасть справу підготовки світового конгресу українців.

П. ВОЛИНЯК

Віра ВОРСКЛО

ДВІ ПОЕЗІЇ

На когось я так довго чекаю,
Хтось би мусів до мене прийти.
І, здається, я чула голос,
Можливо, можливо це ти...

Але ні, це насмішка лиш долі,
Це глум, або просто жарт.
Як важко і гірко до болю —
Думок не повернеш назад.

Коли загублюся я вдруге
В очах серед синіх крижин,
Підкаже мені тоді туга:
В снігах не шукають жоржин...

Проміняв ти, проміняв
Мою пісню-птицю
На мальовані вуста,
На вузьку спідницю.

Кажуть, ціниться душа,
Але люблять тіло.
За краплиночку вина
Буде кожна мила.

Чи душа моя не степ,
Не зелені трави?
Чи в ній ніжність не росте,
Чи не є ласкава?

Як криниця ти, душе,
Нічого журитись:
Тільки легше із струмка
Стрічному напиться...

Я ВИРОСТАЛА У САДАХ...

Я виростала у садах,
Де груші достигали теплі,
І курявою лист пропах,
І соковиті пахли стебла.

Я виростала у полях,
Де сонця схід — неначе спалах,
Де потривожена рілля
Опівдні м'яко парувала.

Я виростала у лісах,
Де сосни рожевіли станом,
Де важко падала роса
На голубі лісні поляни.

Я виростала на Дніпрі,
Де височіють сині кручі,
Де на ніч ставлять ятери
Рибалки — люд небалакучий...

І барви тих далеких літ —
Куди б не ділася тепер я,
Що б не писала, — як відсвіт,
Лежать на білому папері.

ЛІНА КОСТЕНКО.

РУСОКОСА...

Русокоса, тонкого стану,
Білі руки, як двоє крил,
Не спіймаю, не дістану,
Що минуло — вище сил.

Над задуманою Сулою
В передсвітньому тумані,
Лебідь біла, повита млою,
Ти привиділась мені.

А чи сон був — хай прийде знову,
А чи правда — все одно.
Недокінчену розмову,
Як вино, п'ю, як вино.

Вчора, може, чи позавчора
Неба дальнього змерхла синь?..
Русокоса та винозора,
Лебідь біла, знов прилинь.

Знову ти, лиш тільки гляну
В цей вишневий виднокіл.
Не спіймаю вже, не дістану,
Що минуло — вище сил.

Л. ПЕРВОМАЙСЬКИЙ

Коли Ви хочете допомогти "Новим Дням" то користайтесь з послуг осіб і фірм, які оголошуються в нашому журналі. Вони допомагають розбудові журналу, то наш обов'язок допомогти їм.

В таких випадках не забудьте поклинатись на наше оголошення.

За переказами, село Седнів, що під Черніговом, нібито старіше за сам Чернігів, а Чернігів старіший за наш древній Київ. От і уявіть собі, яку давню історію має це поселення. І не лише давню, але й славу. Свідками тому — древні вали, що й понині вражають своєю величиною, стародавні могили-поховання, довжелазні підземні ходи-печери, залишки фортеці на високій горі над ясновидим Сномом.

Та й сама назва села красномовно про те свідчить: "Седнів" від слова "сидіти", "седні".

Колись татари довго й запекло штурмували укріплення на високих горах понад річкою Снов. Та нічого не могли вдіяти. Місяцями сиділи в обороні відважні захисники, не здавалися. Від того й утвердилося за ними прозвище "седнів", а звідти вже назва та перейшла й на саме поселення.

Пізніше в селі Седневі був масток козацького полковника Лизогуба та його нащадків.

Шевченківська липа.

Мальовничі гори та яри, вкриті лісами, прозорі води Снова, що в'ється попід самими тими горами, неокраї зеленооksamитні луки з дзеркалистими озерами, блакитні соснові бори у далечі, і поміж зеленим шумовинням біленькі хатки, що ластівчиними гніздами поприліплювались на схилах. Такий Седнів і його околиця. Краса та принаблювала до себе багатьох.

У Седневі не раз бував Тарас Григорович Шевченко. Тут збереглась старезна липа, під якою він писав поему "Відьма", каштанова алея, де ходив поет, будинок Лизогуба, у якому жив.

Бував у Седневі і поет-байкар Леонід Глібов. На одному з наймальовничіших виступів-обривів парку біліє колонада бесідки, де Глібов написав відомий ліричний вірш "Журба", що став народною піснею.

Коли глянеш звідти довкола, то відразу зрозумієш, що пейзаж, поданий у цій чарівливій поезії, майже фотографічно відтворює ці місця. Все точнісінько так:

Стоїть гора висока,
Попід горою гай,
Зелений гай, густесенький,
Неначе справді рай.
Під гаєм в'ється річенька,
Як скло, вода блищить,
Долиною зеленою
Кудись вона біжить.
Край берега у затишку
Приє'язані човни,
Там три верби схилилися
Та й журяться вони...

Безперечно, що ота чарівна картина природи, її осіннє замирання вразили Глібова, навiali йому і поетичні образи і той журливий настрій, яким пронята пісня, яка так хвилює і чарує людське серце.

В. ДАРДА

("Зміна", ч. 12, 1959, Київ.)

Тут Л. І. Глібов написав поезію "Журба"

Вийшла обмеженим накладом нова книжка
Василя **ЧАПЛЕНКА**

ДЕЩО ПРО МОВУ

збірка лінгвістичних статей.

Ціна — 1.00 долар.

Замовляти:

Vasyl Chaplenko
с/о UVAN — 11½ W. 26th St. New York
N. Y. U.S.A.

НОКТЮРН

I

Серед ночі,
ночі, повної докраю передзвоном крил пташиних,
ароматом і дзюрчанням,
серед ночі,
коли п'ятьма шлюбно-вогк
загоралась фантастично світляками,
біля мене легко-легко,
вся прилинувши до мене,
мовчазлива і поблідла,
ніби горе незмірне
потрясло тебе глибоко, аж до фібрів потаємних, —
по тій стежці серед квітів,
що провадить у долину,
тихо йшла ти.
Повний місяць
в небесах блакитно-синіх,
безконечних і глибоких,
розсипав проміння біле.
Тінь твоя, тонка і млосна,
із моєю
серед місячного світла
на піску сумному стежки
получилася до купи,
і злилася,
і з'єдналась,
і з них стала тінь єдина,
стала довга тінь єдина,
тінь єдина...

II

Нині сам я,
сам — душею,
повний горем понадмірним і агонії і смерті, —
бо між нами час і віддаль,
час і віддаль і могила,
непроглядна безконечність,
куди голос не сягає, —
мовчазливий і самотній,
йшов по стежці.
Тільки гавкали довкола пси на місяць
сполотнілий,
тільки жаби
скреготіли.
Відчував я ніби холод. Був це холод,
що його в твоїм алькові
мали щоки, мали скроні
і твої кохані руки
в сніжнобілих
погребальних покривалах.
Був це холод від гробниці,
холод смерти
і нічого...
І при місячному світлі
тінь моя йшла самотня,
йшла самотня
у безлюдді степовому.
І наблизилась до неї
тінь твоя, струнка і жвава,
тінь твоя, тонка і млосна,
ніби в теплу ніч весняну,

ніч, напоєну докраю передзвоном крил пташиних,
ароматом і дзюрчанням,
і пішли дві тіні поруч,
тіні поруч...
О, ці тіні нерозлучні!
О, ці тіні душ померлих,
що єднаються до купи
з тінню тіла,
що одна шукають одну
в ночі смутку і печалі...

Переклав з еспанської — розміром оригіналу
Ігор Качуровський

МИХАЙЛОВІ СИТНИКОВІ

На фоні неба, мов на полотні,
Гаптують зорі вишивку тривожну...
І ось скажіть, як полюбить мене
Мого життя в'язницю придорожну?

Ще рік, ще два... І все це промайне
Все згубиться у неповторнім міті...
А сіра дійсність казкою війне
І казка стане дійсністю у світі.

Василь ДУБИНА

УКРАЇНЦІ КАНАДИ І США!

Повідомляємо українське громадянство, що 2 і 3
липня ц. р. в Торонті відбудеться

ВЕЛИКА ЮВІЛЕЙНА ЗУСТРІЧ

української молоді та старшого громадянства Пів-
нічно-Американського континенту, присвячена 10-
літтю ОДУМ-у.

У програмі зустрічі:

1. У суботу 2 липня спортові змагання одумів-
ських дружин.

Увечорі в чудовій залі Палас Пір над озером
Онтаріо в Торонті

ВЕЛИКИЙ ЛІТНІЙ БАЛЬ

2. У неділю 3 липня на фармі катедри св. Воло-
димира "Київ" (25 миль від Торонта, на за-
хід, гайвей ч. 5):

- а) Польове Богослуження,
- б) Офіційна частина,
- в) Великий концерт,
- г) Танці під оркестру,
- д) Одумівське багаття.

Запрошуємо до масової участі все українське
громадянство.

Підготовчий комітет.

ЧЕРГОВИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ОСЯГ

Враження з мазепинської імпрези "Людина і герой" в Українському Театрі-Студії Йосипа Гірняка.

Нью-Йорк, Ньюарк, Філадельфія, 1959 рік.

Вже немало часу пройшло з тієї пори, як невелика, але міцна духом і об'єднана загальним стремлінням група театральної молоді під керівництвом славних акторів Йосипа Гірняка та Олімпії Добровольської з великим зусиллям і труднощами тримають прапор сучасного українського мистецтва на чужині. Зокрема тепер в Америці.

Ця група без всякого бажання і надії розраховувати в майбутньому на своє мистецтво, як на фах, як на джерело для існування, без необхідного для своєї діяльності грошового фонду, без власного театрального приміщення, навіть без відповідних ресурсів часу (бо всі актори витрачають його на працю для прожиття), все ж таки не випускає зі своїх рук цього прапору.

Технічне й адміністративне керівництво майже повністю лежить на плечах режисера всіх вистав О. Добровольської, разом з акторами, які безкоштовно віддають театрові не тільки свій час та енергію, але нерідко і свої гроші (не сподіваючись, що вони колинебудь повернуться) на видатки по оформленню.

Я не збираюся тут писати історії театру або огляду його шляху, але оскільки я мав честь і щастя час від часу співпрацювати з театром, мені добре відомі ті ситуації, у які іноді потрапляли наші ентузіясти, єдиною втіхою яких за свою жертвенність була свідомість, що вони намагаються принести своїм людям справжнє мистецтво і нагадати їм про те, що наше мистецтво на чужині не вмерло, що воно завзято борониться перед асиміляційним тисненням а також перед тенденцією піти по лінії найменшого опору, себто дійти до рівня гопачківської ковбасно-чаркової малоросійщини.

Не зважаючи на тяжкі для театру на чужині емігрантські умови і на відсутність будь-якої матеріальної бази, керівництво театру залишило поза увагою спокусу пожвавлення каси.

Воно залишило театр фізично бідним, але духово багатим, витонченим, шляхетним. Воно, не ганяючись за швидко переходячим дешевим успіхом, не пішло на поклінь старосвітському смакові, тримаючись на мистецьких засадах високої кляси.

Тим самим керівництво підтягало на вищий щабель смак як самих акторів, так і переважну більшість глядачів, вихованих на побутових традиціях минулого.

Майже кожна нова імпреза досі лягала великим матеріальним тягарем численних господарських проблем на плечі керівництва. Та не зупиняла й не зупиняє його, творчий вогонь на жертвнику не згасав. Що таке бідність!

У таких загартованих мистців, як Йосип Гірняк та Олімпія Добровольська це тільки подвійне, потрібне нервово напруження, а не зниження рівня, а тим більше не мистецька поразка.

Хіба матеріальне обмеження вплинуло у свій час на високомистецьку виставу Франкового "Мойсея"? Усім, хто її бачив, залишилася надовго в

пам'яті ця вищого рівня мистецька імпреза, у якій режисер прагнув дістатися до самих глибин мистецького твору.

У цій виставі голос мистця був наче втілений у мармурові скульптури з грецького барельєфу на тлі звучання людських, ніби безпристрасних голосів, без окремих слів.

Тут була зреалізована засада мистецтва, якому непотрібно ніяких зовнішніх декоративних або будафорських чинників.

Тут було царство слова. Слова, яке, не дивлячись на гебрійську тематику, вже втратило національне гебрійське забарвлення і не потребувало ніякого підкреслення цього елементу.

І "Мойсей" був зроблений без жодної громадської підтримки, власними силами, власними нервами, власними грошми.

О, мільйонери-меценати, де ви? Невже ми можемо читати в книжках тільки про французьких, німецьких, російських, грецьких мільйонерів-меценатів, але тільки не українських?

Ніхто не робить замаху на ваше багатство, але якщо доля вам усміхнулася і зробила вас заможними людьми, то для чого ви складаєте ваші мільйони?

Хіба потребуєте їсти вдсятеро більше, ніж звичайні люди? Або, може, хочете за свої мільйони купити собі безсмертя?

Як усім добре відомо, початок і невблаганний кінець людини у всіх людей, не-мільйонерів і мільйонерів, більш-менш однаковий.

Безсмертя людини існує тільки в історії, у людських серцях і душах, у добрих спогадах, у всьому тому, що людина зробила доброго за свої мільйони для іншої людини, для суспільства, для науки, для мистецтва, для свого краю і народу.

Хіба ви, маючи багато грошей, не раділи б, якби ці гроші вчасно підтримали творчі задуми чесних талановитих мистців або науковців, підтримали творення національних цінностей?..

Але я непомітно для себе відхилився у бік від того, про що хочу сказати.

Ще до переїзду у США театр-студія Йосипа Гірняка мав чималий творчий доробок. Цей доробок охоплює декілька десятків великих власних вистав і чимало групових і сольових виступів у чужих програмах.

Останніми визначними виставами були: "Мойсей", "Юрій Клен" і "Людина та герой".

Ці три мистецькі явища настільки значні по ідеї, по режисерській майстерності і оформленні, що являють собою велике досягнення не тільки в наших емігрантсько-гебраїчеських театральних умовах, але це було б також явищем надзвичайної ваги і в Україні, у театрах озброєних технікою, грошми й відповідним штатом музичних, малярських та адміністративних робітників.

Сказати, що це були культурні імпрези, як було зазначено в одній поважній рецензії, це значить не сказати нічого.

Як можуть бути у кращих учнів геніяльного Курбаса не культурні вистави? Критерієм для оцінки їхньої творчості мусить бути не звичайна культурність, а щось інше, побудоване на базі театральної спеціалізації.

Говорячи про ці вистави, насамперед треба підкреслити, що вони не тільки талановито зроблені, але й майстерно розроблені.

О. Добровольська поступово відмовилась від бу- тафорсько-декоративного тла для своїх вистав, не лиш тому, що театр не має матеріальної бази, а й тому, що вона вибрала собі інший творчий шлях, — шлях внутрішньої театралізації авторського слова, авторського голосу.

І як багато вона тут винайшла! Навряд чи можна було б зробити більше на тлі декоративності.

У її виставах ніби звучали голоси самих авторів, які певно, чули їх так, коли ці голоси народжувалися у їх серці.

Ці голоси — образ загальнолюдського, для якого зовсім непотрібно зберігати зовнішній формальний чи національний кольорит.

Думки висловлені Шекспіром, Шевченком, Пушкіном, Сковородою чи Шіллером навіки залишаються капіталом усіх людей, бо їх думки збагачують усе людство, у якому б одязі вони не з'явилися і якою б мовою вони не були сказані.

З цим і лише з цим критерієм треба підходити до оцінки творчості режисера О. Добровольської, щоб уникнути таких зауважень, як, наприклад, "Чому Мойсей був без бороди і біблійного жидівського вбрання"?

У центрі творчого фокуса О. Добровольської є слово не тільки, як те чи інше поняття, але і як фарба, як ідея, як струм могутнього духа великої людини.

До цього слова вона має виняткову повагу, чутливість, обережність, вона нічим його не обтяжує, нічим не легковажить, прагнучи до повного розкриття втіленого в ньому внутрішнього образу.

Так побудовані "Мойсей", "Спогади про Юрія Клена" і "Людина та герой".

Остання імпреза була влаштована на відзначення Мазепинського Року. Це, сказати б інакше, реакція світу на явище Мазепа, відгомін інтернаціонального поетично-музичного мистецтва на честь Мазепа, слава про якого, не зважаючи на сторіччя, брешуть до сьогодні.

На першій виставі в Нью-Йорку у грудні м.р. (вистава була повторена в Ньюарку і у Філадельфії) театральна зала Українського Народного Дому, виповнена щирістю, зберігала урочисту атмосферу й поважність. До цього зобов'язувала знаменна дата 250-ліття мазепинства. Перед самим початком стихли останні голоси, вимкнуто світло. На підвищення перед сценою підіймається Йосип Гірняк, голова якого освітлена через щілину вузьким промінням й починає читати супровідне слово (текст Ю. Лавріненка). Це слово так літературно припасовано до всієї поетичної імпрези (чи імпреза до нього), що створює враження цілості разом зі всією імпрезою, а не тільки супровідною пояснювальною інформацією.

Гірняк читає. Просто читає. Але, як! Слухав би й слухав цього видатного майстра вислову, з уст якого вилітають слова, мов чарівні золоті пташки, які радістю осідають у людській душі.

Урочисто, тихо й поважно-реалістично звучать голоси Крушельницької, Змія, Шугана, Кириченко, Куліш, Салик, немов пробиваючись крізь віки.

Час від часу до їхніх голосів вливається, як історичне тло, як могутній дзвін голос Гірняка, якого вже невидно, лише чути його голос, що підсилює героїчну символіку моменту і разом зі всіма акторами утворює величну месу. Вся імпреза побудована на п'яти фрагментах: 1. Королівський двір, страта на палі, бунт серця, віщі сні-марева, утеча. 2. На крилах Пегаса. 3. Бій під Полтавою. 4. Остання ніч на цьому боці Дніпра. 5. Мазепинський триптих. На жаль, у програмі не зазначені автори й джерела крім останнього прекрасного фрагменту відомого поета Вадима Лесича, який був серед присутніх.

Впадає в око чудове світляне підкреслення на сцені (яке теж говорять, але на своїй мові) і ко- нуси гіпертрофованих витягнутих трикутників, які, притиснуті один до одного, вливаються, перегукуються ніби символізуючи простягають один до одного лінії між нашим сучасним і минулим.

Все до тонкощів продумане, відшліфоване, виправдане.

Написаний Вадимом Лесичем спеціально для цієї імпрези заключний триптих являє собою твір, який стоїть на дуже високому поетичному рівні і ще раз свідчить про яскраве обдарування автора.

Акторські постаті й мізансцени були такі прості й прекрасні (на що О. Добровольська є такий майстер) і з таким мистецьким почуттям міри зроблені, що нагадували античні барельєфи.

Нічого не буду говорити про музичне оформлення, бо знаю, що зроблено все, що було можливе. Музичний супровід скомпільовано не погано, але на мою думку він більше пасував би до цієї імпрези, якби був витриманий в одному стилі — у хоровому (як в "Мойсеї") чи якомусь інструментальному, а не сполучений з двома протилежними елементами: бандурно-арфяним і симфонічним.

Дуже приємно, що техніка звуку (Я. Недільський) ніде "не підвела", а діяла бездоганно.

Треба привітати від усього серця увесь склад театру, мистецького керівника, і особливо О. Добровольську з новим досягненням, з новою перемогою, бо ця імпреза — справді гідне відзначення Мазепинських Роковин.

Успіх театру був приголомшувачий. Довго актори й присутні викликали О. Добровольську, щоб подякувати їй (бодай оплесками), але вона, і на цей раз, не прийняла це запрошення і не вийшла.

Шкода, що ця вистава не може бути показана за браком відповідних коштів ні в Детройті, ні в Чикаго, ні в Клівленді, а тим більше по містах Канади.

Микола ФОМЕНКО

МОЖНА ПРИДБАТИ КНИЖКИ ВАСИЛЯ ЧАПЛЕНКА:	
"Українська літературна мова, її викликання й розвиток" ————— \$ 5.00	
"Чорноморці" ————— 3.00	
"Півгора людського", повість ————— 1.50	
"Зойк", збірка оповідань ————— 1.50	
"Ісько Гава", сатирична поема ————— 0.50	
Замовляти:	

Vasyl Chaplenko, c/o UVAN, 11½ West 26th St.
New York, N. Y. U.S.A.

КОНЦЕРТ РУСЛАНИ АНТОНОВИЧ

Недавно у залі, затишній від бурхливого руху столиці, — у гостинній Філіпс Галлері у Вашингтоні — відбувся концерт відомої піаністки Руслани Антонович.

Важко утриматись, щоб не сказати — концерт однієї із найкращих серед молодих піаністів нашого часу.

Присутні були зачаровані та захоплені не тільки її блискучою технікою, сувереним володінням всіми засобами музичної виразності, закінченістю та майстерною завершеністю гри, але ще більше глибоким трактуванням великих творів, ширим почуттям та тим ірраціональним, що французи так вдало висловлюють своїм: "je ne sais quoi". — тим, без чого не може існувати ні справжній твір, ні його інтерпретація.

Піаністка Руслана Антонович закінчила Віденську Консерваторію у 1954 р., де вона вчилася під керівництвом славного професора Ріхарда Гаусера. Також її вчителями були професори Роллянд Раупенштраух та Пауль де Конні. Цей останній передав своїй студентці традиції великого Антона Рубінштейна, учнем якого він колись був. В останніх часах її надзвичайний талант остаточно викристалізувався у всесвітньо відомих майстрів Балтімори — професорів Мечислава Мінца та Леона Флейшера.

На рідкість добре була підібрана програма цього незабутнього вечора, 1-го лютого 1960 р. Соната оп. 109 Бетховена один із глибоких творів пізнього Бетховена — прозвучала під пальцями артистки як одкровення. У першій частині сонати контраст між легкою, бездумною мелодією та глибокими, із серця пориваючими інтонаціями хвилював своєю драматичністю. Не можу не відмітити каяковисті, навіть потусторонні, з якою прозвучало, — ні, краще сказати проявлю арпеджіо зменшеного септакорда. Друга частина сонати пронеслась, як бурхливий вихор, повний поривів у далечінь, щоб заспокоїтись, нарешті, у третій частині, що починається тихим та світлим хоралом. Варіації цього хорала (не завжди зручно написані для фортепіано вже зовсім глухим генієм) були подані як поетичні моменти замислення, журби та релігійного почуття. Серед них надзвичайно пластично та переконливо прозвучало маленьке фугато.

Другим номером першого відділу концерта були виконані "Симфонічні Етюди" Роберта Шумана. Ці твори все більш та більш привертають до себе увагу сучасного виконавця та слухача. Ці варіації були написані всього 6—8 років після останніх сонат та квартетів Бетховена. Своїм змістом вони викликають уяву про мислигеля. З вогненним серцем, що шукає розгадки нашого буття чи в енергійному наступі уперед чи у легких зльотах ельфів, чи у чуті помітний та м'який знемозі, чи у блакитних мріях, чи у поліфонічному сплетінні сил... Усі варіації у виконанні артистки були пов'язані єдиним, цілним переживанням та високою патетикою, що знайшла своє завершення у фіналі — повному бадьорості, запалу та творчого зльоту до неба.

Друга частина концерта почалась відомою та часто виконуваною сонатою Моцарта у Д-дур. І тут крім філігранної гри, без якої Моцарта навіть немислимо виконувати, — були розкриті у тлумаченні Руслани Антонович несподівані скарби думки та почуття. Досить сказати, що споглядаючи Адажіо, у якому чути майбутні настрої романтиків, примусило навіть холодних

людей захопитися та зворушитися. Поліфонічний епізод у фіналі прозвучав рельсфно, чітко та переконливо завершено. Уся соната своєю закінченістю раптом з'явилась перед слухачами, як статуя.

Останні були дві токкати, надзвичайно трудні для виконання та незручно написані для фортепіано. Перша, рідко виконувана токката — Равеля. Блискучий, повний енергії твір був інтерпретований надзвичайно переконливо та закінчено. Я сказав би неначе відлитий з бронзи. Друга токката була Прокоф'єва — подібна урагану вогню та іскор, що інколи звучала так, що захоплювала дух.

Присутні довго бурхливими оплесками дякували піаністці за естетичне переживання, яке випало на їх долю. На великий жаль, не всі зацікавлені із української громади Вашингтону змогли відвідати цей винятковий концерт, частково тому, що не були оповіщені про концерт, частково тому, що концерт припав на робочий день.

Ми зі свого боку побажаємо цій надзвичайно обдарованій (може навіть великій) піаністці щастя та удачі на її дальшому творчому шляху.

Професор Микола НЕДЗВЕДСЬКИЙ

КОНЦЕРТ БАНДУРИСТІВ

14 лютого в залі УНО, Торонто, відбувся концерт першого канадського ансамблю бандуристів ім. Остапа Вересая під керівництвом Павла Казанівського. Місце осідку ансамблю — Сан Кетеринс, Онтаріо.

У програмі були народні пісні, коляди, твори українських композиторів і так звані повстанські пісні.

Назвати цей ансамбль мистецьким колективом ще не можна: це скоріш іще школа кобзарського мистецтва. Колектив складається тепер із 15 осіб, втім числі 11 бандур. Керівник ансамблю свідомий того, що він має не завершених митців, а учнів, тому й підібрав відповідний репертуар — легкий до виконання і трохи одноманітний.

Незважаючи на це, ансамбль справляє досить приємне враження і його цілком можливо слухати: люди, які здебільша ніколи не то що не грали на бандурах, а, мабуть, взагалі нічого спільного з музикою не мали, поза своєю працею навчилися чимало і вже можуть зробити приємність навіть і культурному слухачеві. Це їх велика заслуга. Тим більше, що саме вони дали початок розвитку мистецтва гри на бандурі в Канаді. У цьому чи не найбільша заслуга їх керівника — П. Казанівського. Можна сподіватись, що завдяки йому бандура скоро стане в Канаді, якщо не масовим, то хоч поширеним інструментом.

Ансамблеві ще чимало чого бракує: і добрих музик-бандуристів, і добрих свіжих голосів, і зіспіваності, а часом і темпу й навіть темпераменту, словом — бракує ще дуже багато, але все це можна здобути впертою працею.

Дуже заважає ансамблеві "патріотична політика": уявіть собі, що крім "Не пора...", яким відкрито концерт, виконано ще й український та канадський гімни, ніби це не концерт, а якийсь міжнародне свято...

Шедевр примітивізму досягнуто в чудовій історичній пісні "А вже років двісті..." Уявіть собі, що хороша козацька пісня виконується так согодлаво-лімонадно, як

...ну, спробуємо, як десь на передмісті галицького містечка співається пісня "Взяв би я бандуру". Це справді було щось таке нудно-сахариново-солодке, що від того можна захворіти. Мало того: якийсь сахариновий "патріот" вирішив, що текст пісні не відповідає севеушинській "генеральній лінії", що народ наш нічого не розуміє в історії і "поправив" тексти цієї пісні. Та ще й як! "Відремонтував" її дяківсько-"релігійними" (знову до безтаня солодкими) словами...

Коли я запитав п. Казанівського, де він доп'яв цей вибачте за вираз, "варіант", то він, ніяковіючи, пояснив, що "один наш приятель порадив нам співати його варіант цієї пісні, щоб не образити гетьмана Богдана..." Я не питав, що це за "приятель", але з усього видно, що це хтось із севеушинських "вождів", під духовним омофором яких ансамбль, на превеликий жаль, перебував.

Севеушинську "політику", якщо вона комусь мила, робити можна завжди, але експерименти з історичними піснями (та ще такими!) ми п. Казанівському робити не радили б — це смерть людини і мистецтві! Порадьте тому вашому "поетові-композиторові" написати власний твір, а не вправлятися над історією народу.

В окремих творах, (наприклад, "Очерет мені був за коліску", аранжировка П. Казанівського) дуже присмило й повно звучали бандури.

Побажаємо ансамблеві менше політиканства, а більше мистецтва!

лих вождів із виявом... зразкового нецтва у справах вождів із виявом... зразкового нецтва у справах літератури й політики. Мало того, що скалічену чудову — національну музику і змістом — пісню "А вже років двісті" ці вождівці сприйняли трохи чи не як національний гимн... Генеральне севеушинське вождівство так і заявило при мені ж: "Побратиме! Чудово! Сам народ говорить устами вашого ансамблю!" А "народню" пісню "Очерет мені був за коліску" вони сприйняли трохи чи не стоячи "на позір" перед "маєстатом народньої творчості", не знаючи того, що це не народня пісня, а текст поета-комуніста, закатованого російськими більшовниками, Дмитра Фальківського, який не так, як Микола Хвильовий (за твердженням севеушинців, звичайно!), а таки справді був чехістом. Не знаємо, яку роллю й обов'язки він мав у тій катівні, але ніколи не втаювалося, що Д. Фальківський був у ЧК і виконував якісь обов'язки в Білорусії.

Якось одному із севеушинських лідерів довелося говорити на одній із козубівських п'ятниць про Миколу Зерова. Коли його запитали, як М. Зеров розцінював діяльність М. Хвильового, то він почервонів і сказав, що М. Зеров помилявся (тільки севеушиники безпомилки!), але він не може про це говорити, бо при цьому треба було б вимовити ім'я "ворога народу"! Отака "севеушинська ортодоксія"! Тепер же їх вождівці плещуть Д. Фальківському і домагаються повторення його твору, бо "вашими устами говорить сам народ".

От бачите, а ви думали, що севеушиники якісь неукі!

Я не хотів би, щоб ансамбль викинув із свого репертуару цю пісню, із простенькою, але приємною мелодією і з не поганим аранжуванням П. Казанівського. Ні, співайте її й далі. Чехіст із Д. Фальківського,

мабуть, був поганим. У Торонті є один його земляк, який мені розказував таке: Д. Фальківський у час війни й революції, будучи дуже молодим хлопцем десь заблукав із рідного села. Якось опинився в Черв. Армії і там попав у ЧК. Потім, побачивши, що сіз не в ту "карету", залишив ЧК.

Це дуже імовірно, бо в одному із своїх віршів Д. Фальківський розповідає про те, як "чехіст затужив за синьою волошкою в житті". Москва прекрасно знає, що коли чехіст тужить не за людською кров'ю, а за волошкою в житті, то вже пропадає справа: це вже не чехіст, а людина. А раз він тужить не за рожевельним кукілем, а таки за синьою волошкою, та ще в золотому житті, то він ще й українець, а не тільки людина. Отож: розстріляти його! І розстріляли. Що ж ми можемо зробити? Нічого. Хіба сказати: нехай йому Бог простить, якщо він чимсь завинив!

А що його Москва дозволила реабілітувати, то тим не турбуйтеся — це реабілітація з примусу, не щира. Не було б еміграції, то не було б і цієї "крізьзубної" реабілітації.

А севеушинців ще раз вітаю з "класовою" чужністю і з великими "знаннями" нашої літератури та історії...

П. ВОЛИНЯК

У СПРАВІ ВИДАННЯ ТВОРІВ ПОК. МИХАЙЛА СИТНИКА

Чимало читачів питають, як є з виданням помертної збірки поезій Михайла Ситника: чи буде видана, якщо так, то коли, що для цього треба, радять зробити передплату тієї збірки і т. д.

Отже, збірку я конче видам. Усі рукописи покійного поета вже в мене. Справа тільки в тім, що не всі ті твори варто сьогодні друкувати: це здебільшого перші начерки поезій, які поет поступово опрацьовував і друкував у періодичній пресі. Отож, найбільшу вартість мають твори уже друковані по різних часописах, як цілком викінчені. Їх було дуже багато. Зібрати їх одній людині в наших умовах майже неможливо. Тому я прошу всіх читачів і всіх наших співробітників переслати мені всі твори М. Ситника, які вони можуть десь роздобути. Це, звичайно, не стосується творів, виданих окремими збірками.

Коли зберемо все друковане в періодичці, потім віберемо закінчені поезії з рукописної спадщини, тоді замовлю комусь із критиків статтю і приступимо до друку книжки.

Передплати на неї я робити не збираюсь, бо це вимагає багато часу і клопоту. Але я прошу би прихильників творчості Михайла Ситника допомогти мені іншим способом: укласти у видання більшу суму, скажемо від 5 до 100 доларів чи й більше. На внесену суму кожен одержить книжку із знижкою на 50% продавної ціни, себто, по собівартості.

Нема найменшого сумніву, що півтори-два тисячі примірників нових поезій М. Ситника завжди продадуться і особи, які вилили трошки грошей у видання, не тільки зроблять добре діло для нашої культури, але й нічого не втраять матеріально, бо книжки продадуть знайомим і приятелям, які ніколи не відмовляться дати 1.50—2.00 долари за книжку померлого хорошого поета, якщо до когось поважно з такою пропозицією звернеться його ж приятель чи добрий знайомий.

Звичайно, що я її видам і сам, без допомоги. Але в такому випадкові справа може дуже затягнутись. Я не люблю стогнати і квоктати, домагатись жертв і т. д., але матеріальні справи мого видавництва дуже далекі не тільки від блискучих, а навіть від таких, що їх можна б назвати "зведенням кінцив з кінцями". Допомога читачів за останніх пару місяців дуже поліпшила стан, але цих додаткових кілька сот доларів ніяк не дозволяють мені зараз же видати пристойну збірку поезій. Про це скажемо пізніше трохи.

Ніяких грошей на це видання зараз слати не треба — я їх тепер навіть не прийму. Я хочу тільки якомога скоріш одержати декларації, а по гроші я звернусь аж тоді, як усе буде готове і я приступатиму до друку.

Якби знайшлось хоч 10—20 осіб, що дали б по кілька десятків доларів (вірніш, не дали б, а позичили б їх), то збірка поезій М. Ситника могла б бути видана ще цього літа.

Отже, чекаю: 1. На декларації позичкових вкладів на книжку, і 2. На поезії М. Ситника, друковані в періодичній пресі. Це можуть бути вирізки з позначеним назви і дати чи хоч числа часопису, у якому той твір друкований, або й переписані, але також із позначенням назви часопису, його дати й числа. Переписувати треба дуже акуратно, уникаючи помилок.

Звичайно, що того, що було друковано в "Нових Днях", слати не треба.

П. ВОЛИНЯК

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ БУЛЬВАР

(Продовження із стор. 6-ої.)

— Розповідайте, прошу вас, говоріть, говоріть! Поет ходить по кімнаті з кутка в кутку. Його не зовсім задовольняє неквапна, трохи іронічна манера, з якою Лесков згадує про знайомих їм обом киян. У гостя здатність помічати смішне. Це непогано, звичайно! Але цього замало! Ненависть повинна спалахнути, коли розповідається про страшиного царського сатрапа Бібікова, генерал-губернатора Київщини, Поділля, Волині.

— Надто безцеремонний генерал-губернатор! — похитує головою гість. — Хоч і однорукий Дмитро Гаврилович, та...

— Безцеремонний... І все? Ні, мій друже, не так народ затаврує одного з катів правди!.. Та грець з ним, з Бібіковим! Про Київ розповідайте, друже... Про місто нашої слави. Він назавжди, а Бібіков що? Тлінь! Поганий сон!.. Про Київ мій розповідайте!..

ЮХИМ МАРТИЧ, кілька коротких оповідань якого ми подали нашим читачам вище, народився в 1910 році в Києві, у родині службовця.

Літературну діяльність розпочав ще будучи студентом, здається, першим його літературним твором був нарис про Шевченківський бульвар у Києві, видрукований у симпатичному київському двотижневому журналі "Глобус" (приблизно такого формату і об'єму, як "Нові Дні") у 1932 році. Проте перша книжка нарисів Юхима Мартича "Школа життя" вийшла аж у

1939 році. Після того він видав книги "День народження", "Сімнадцята професія", "Весела людина".

У час війни Ю. Мартич працював, як і всі письменники, в редакціях фронтового радіомовлення. У ці роки він видав цілий ряд творів: "Листи від снів", "Оповідання про друзів", "Путь на волю", "Партизанські серця", "Добрий сусід", "Казки міста".

Виняткове місце в творчості Ю. Мартича займає Київ. Києву і киянам він присвячує цілий ряд збірок оповідань: "Вірний друг", "Як сяпали пісню", "Будні та свята", а також два великі прозові твори — "Лютний день", "Київська повість".

Значне місце в творчості Мартича займають біографічні твори. Окремими виданнями вийшли його книги про Панаса Саксаганського, Олександра Богомольця, Наталію Ужвій. Біля півсотні коротких історій, присвячених діячам української культури, вміщено в його книзі "Краплі золотого дощу". Кілька коротких оповідань, поданих до ласкавої уваги наших читачів вище, ми беремо із його найновішої книги "Іскри живого слова" (Київ, 1959 р.).

Юхим Мартич цілком невідомий еміграції письменників. Лиш пара його коротких історієк було вміщено колись у органі ОУН "Час" у Німеччині. Це все, що було друковане з його творчості на еміграції, хоч його біографічні твори можуть мати інтерес для наших читачів, бо на еміграції біографічна література майже відсутня, мабуть, через брак джерел і через брак часу в письменників, бо біографічні твори вимагають чимало часу на вивчення та збирання матеріалу.

Несподіванкою нашим читачам, мабуть, буде, що Юхим Мартич не українець, а жид. Може навіть, за нашими канадськими нормами, буде точнішим вислів "українець жидівського походження", бо, здається, жидівства в ньому залишилось дуже мало. Справжнє його прізвище Юхим Фінкельштейн і так звали його всі в інституті, хоч тихенько говорили, що він таки не Юхим, а Нухим...

У сучасних своїх творах Мартич б'є чимало поклонів "старшому братові", партії, добре знаючи українську мову (він — колишній учень Миколи Зерова, Юрія Клена, акад. Калиновича тощо), він тепер часто мовби навмисне псує її, пристосовуючи до норм "старшобратньої мови". Та на початку 30 років він був дуже лояльний до українства. Я, наприклад, ніколи не чув, щоб він розмовляв у ті часи російською мовою.

У громадському житті Ю. Мартич участі не брав, в комсомолі чи партії не був (принаймні тоді), стипендіантом не був, жив не в гуртожитках, а приватно, складалося враження, що поводитьсь дуже обережно, щоб не викликати якоїсь підозри і не вилетіти з інституту.

Дуже любить Київ, а в Києві чи не найбільше найкращий у світі Шевченківський бульвар. Ось як він пише про нього у вступі книжки "Іскри живого вогню":

"Через міста і села проходить головна вулиця нашого життя. І Шевченківський бульвар — одна маленька її частина. Це вулиця слави й кохання, вулиця праці й науки, — ділова й лірична, буденна і святкова і завжди прекрасна. Багато значних і цікавих зустрічей відбувається під величними тополями бульвару".

Скористали ми з оповідань Ю. Мартича тільки тому, що вони написані на Шевченківські теми, бо чогось нового про Шевченка сьогодні на еміграції, на жаль, здобути важко.

Як бачимо, є різні жиди. Бувають і такі, як Леонід Первомайський та Юхим Мартич. Скільки мені відомо, то Мартич ніколи не належав до тих, яких треба було боятись, що вони тебе "продадуть", хоч при першій зустрічі з покійним Юрієм Кленом уже на еміграції, останній, розпитуючи мене про Київ, висловив жаль саме до Мартича. Юрій Клен тоді ж дуже обурювався, що націоналістичний "Час" передрукував Мартичеві твори.

Та все може бути. Подасмо нашим читачам твори і відомості про Юхима Мартича так об'єктивно, як тільки можемо. Сподіваємось, що знайомство з цим письменником нашим читачам не стане на заваді, а навіть навпаки — може стати в пригоді, бо рано чи пізно їм можуть попасти до рук його біографічні твори (про велетнів нашої культури), то при читанні їх дуже варто знати, хто їх написав.

П. ВОЛ.

Подвоїмо кількість передплатників журналу до його 10-річчя!

ЧИТАЧІ ПИШУТЬ

Вельмишановний пане редакторе!

Прошу прийняти ще одного передплатника. Гроші і адресу додаю.

Щастя Вам, Боже!

З пошаною,

Віра ДРАЧ, Трентон, США.

Дорогий пане Волиняк!

Шлю 5.00 дол., з яких 3.50 на віднову передплати, а 1.50 на щось інше.

З пошаною до Вас,

Анастасія ГОРОДОВЕНКО, Монтреаль, Канада.

Шановний пане редакторе!

Шлю 6.00 дол., з яких 4.00 на віднову передплати, а два на розбудову журналу.

З пошаною

Христина КОТИК, Балтімора, США.

Шановний пане Волиняк!

Шлю 8.00 дол., з яких 4.00 на віднову моєї передплати, а 4.00 за нового передплатника (адресу додаю).

Бажаю дальших успіхів у Вашій праці.

З пошаною,

протоієрей Л. ФОРОСТІВСЬКИЙ, Ельмора, Па., США.

До в-ва "Нові Дні", Торонто, Канада.

Пересилаю віднову передплати і 1.00 дол. на розбудову. Разом 5.00 дол.

Антоніна КУЛИК, Мінеаполіс, США.

Дорогий Петре Кузьмовичу!

Тому, що наша Оксана виросла із "соняшничкового віку", шлю гроші за "Соняшник" і прошу слати його в Німеччину (адресу додаю), щоб число його читачів не зменшилось.

З глибокою пошаною та привітом від нас усіх,

Люба МЕНЖЕГА, Мінеаполіс, США.

Шановний пане Волиняк!

Шлю 5.00 дол., в тім числі віднова передплати і 1.00 долар на пресовий фонд.

З пошаною,

С. ФУРСА, Детройт, США.

До редакції "Нові Дні", Торонто.

Шлю переказа на 5.00 дол., в тім числі 3.50 на віднову передплати, а 1.50 на пресовий фонд.

З пошаною,

Ол. ШИМАНСЬКИЙ, Вінніпег, Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Вчора вислав 3 фунти на віднову своєї передплати

(на два роки) і окремо півтора фунта на нового передплатника, адресу якого додаю.

Бажаю успіху у видавничій праці!

З пошаною,

О. КУРИЛЕНКО, Бурвуд, Австралія.

До видавництва "Нові Дні", Торонто, Канада.

Спішу повідомити, що знайшов ще одного передплатника. Чекаю на здійснення "чуда"!

З правдивою пошаною,

Г. МАСЛЮК, Сефтон, Австралія.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю десять дол. і 50 центів. Розподіліть так: на віднову передплат моєї і пані Семчук — 7.00 дол., а 3.50 на нову передплату для пані М. Лазарук.

З правдивою пошаною до Вас,

Ольга ЮСИПЧУК, Едмонтон, Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Стежу за Вашою кампанією в "Нових Днях" за подвоєння передплатників. Ціком схиляю Ваші заходи. Маєте цілковиту рацію. Даю Вам трьох нових передплатників, з них два на "Нові Дні", а один на "Соняшник". Шлю 27.00 доларів, з них 20 на передплати (віднова моєї і за трьох нових), а 7.00 — на розбудову журналів.

Завжди приємно читати Ваше писання в "Нових Днях". Як тільки одержу журнал — зараз же дивлюсь, чи нема чогось, що написали Ви. Ви дієте у Ваших писаннях, як сумління української Канади. Сердечне спасибі від мене, одного з Ваших вірних читачів та прихильників, за Вашу вартісну працю.

Щиро бажаю успіхів у 1960 році. Сподіваюсь, що одсвяткуємо і двадцятилітній ювілей "Нових Днів".

З правдивою повагою,

Ваш П. ПЛЕВАКО, Париж, Франція.

Дорогий пане редакторе!

Вибачте за спізнену віднову передплати. Разом з цим шлю 11.50, з яких відрахуйте за передплату за минулий рік, на поточний і на 1961. Матиму спокій, як братиму в руки Ваш журнал, який, як єдиний свого роду на еміграції, дуже цію.

Шкода, що на Вас і на Ваш журнал безвідповідальні люди час од часу кидають усікі наклепи. Та такий час, у якому живемо... Хочу по-дружньому порадити Вам, щоб Ви не звертали на такі виступи уваги й не писали про них. Це на мою скромну думку принижус Вас і Ваш журнал. Будьте лийці за них, бо вони, здається мені, не варті Вам, як у нас казали, "піти по мяхорку".

Ви ж маєте добрий випробуваний гурт читачів, які Вас цінять, а "Нові Дні" люблять. То нащо ж псувати собі здоров'я й нерви? Пройшли Ви не одно в житті, то, мені здається, повинні б дивитись на них, як на щось нижче.

Найбільше мені подобався у журналі за минулий рік Ваш репортаж про зустріч з нашими артистами, які гостювали в Канаді із "старшими братами" у так званому "Раешен Фестивалі". Сам репортаж і висновки — знамениті. Саме цього нам, на мою думку, бракує у всіх наших газетах і журналах: як наші люди живуть у поневоленій Україні, як народ борониться та в яких формах та боротьба відбувається.

У нас пишуть про все: про партії, конгреси, збори, вибори і подібні дрібні справи, а про те, над чим найбільше уболіваємо і за чим тремтить наша душа — пишемо мало або й нічого.

Тримайтеся й далі гідно і працюйте, як і раніш, із запалом і посвятою справі. Будьте певні, що вже маєте людей, а з часом матимете їх все більше й більше, які Вам повірять, бо переконаються, що Ви працюєте чесно і з повною відданістю своїй справі.

З правдивою пошаною,
Ваш Євген КУРДИДИК, Торонто, Канада.

Дякую, дорогий пане Євгене, за листа. Ви дуже помиляєтесь, припускаючи, що ті наклепи псують мені "здоров'я й нерви". Все це, вибачте за вираз, мені навіть за вухом не свербить... Добре Вам говорити так, як Ви знаєте лише Ваш погляд, а от якби Ви читали всі листи, які я одержую, то Ви побачили б, що воно не так просто. Спробуй не видрукувати листа, у якому тебе лають, як зараз же маєш обвинувачення: "Ага, ви побоялись мого листа видрукувати, бо я сказала (чи сказав) правду увічі! Ото ви такий хоробрий і чесний?..."

Або пришлють тобі 5—6 вирізків з "братолубних" газет і домагаються відповіді напасникам. А один мій земляк з докторським титулом, так той пришле вирізку з "Нового Шляху" з нападами на Олександра Довженка і пише: "Знаю, мовляв, ви скажете, що Лев Тигрович темний, як чіп від порожньої бочки з мазути, але так "полемізувати" кожен уміє. А от ви візьміть і відкиньте його закиди..." І мені коштує справді багато нервів; щоб пояснювати людям, що сперечатись не з кожним можна і варто. От і мущу час од часу щось сказати — виключно для того, щоб заспокоїти своїх читачів.

П. ВОЛ.

Відділ СУЖЕРО,
Ошава, Онтаріо, Канада.

Вельмишановний пане редакторе!

З нагоди десятирічного ювілею "Нових Днів" шлемо Вам щирі подяку за висвітлення в журналі боротьби нашого народу з окупантом України і за інформації про сучасне життя нашого народу на поневоленій батьківщині. Тішнись, що не зважаючи на невеликий розмір журналу, Ви знаходите час од часу місце для висвітлювання праці УНРади та взагалі вмісте обстояти наш Державний Центр в екзилі.

Сподіваємось, що в наступному десятиріччі Ви будете продовжувати видання "Нових Днів" — єдиного демократичного журналу, що завжди стояв на твердих державницьких позиціях.

Щоб улегшити Вашу важку працю, а разом і з признанням подяки за Вашу невтомність шлемо не-

личкий подарунок — 25 доларів на розбудову нашого журналу.

Управа відділу:
М. ПЕТРІВСЬКИЙ, голова, Г. ЛИСИЦЬКИЙ, секретар.

Шановний пане Волинняк!

Шлю 7.00 дол. З них 4.00 на віднову передплати, а 3.00 на розбудову журналу.

З повагою
Василь РУДЕЦЬКИЙ, Чикаго, США.

"Нові Дні", Торонто, Канада.

Шлю поштового переказу на 5.00 дол., з яких 4.00 дол. на передплату, а 1.00 дол. на пресовий фонд.

З глибокою до Вас пошаною
М. БАРАН, Чикаго, США.

Високоповажаний пане Волинняк!

Шлю переказу на 10.00 доларів, з яких чотири на віднову моєї передплати на "Нові Дні", 3.50 за нового передплатника "Сосяшника" в Німеччину, а решту грошей розподіліть, як самі хочете.

З повагою
О. РОМАНОВСЬКА, Мінеаполіс, США.

Шановний пане редакторе!

Дуже радо читаю Ваш журнал. Дуже тішусь, що знайшовся хоч один емігрант, який має відвагу й гостре перо. Я не уявляю собі, щоб це воно було, якби не було "Нових Днів"...

З правдивою пошаною до Вас,
Н. СОЛОНІЙ, Едмонтон, Канада.

До редакції "Нових Днів", Торонто.

Шлю 5.50 дол., з яких 4.00 на віднову передплати, а 1.50 на пресовий фонд.

З пошаною
П. ТАТАРКО, Рочестер, США.

"Нові Дні", Торонто, Канада.

Шлю віднову передплати і 1.00 дол. на розбудову журналу.

З пошаною до Вас
О. КУЗИК, Пасейк, США.

Вельмишановний пане Волинняк!

Шлю 9.00 дол., з яких 4.00 на віднову моєї передплати, 3.50 на нову передплату "Сосяшника" (адресу додаю), а 1.50 на пресовий фонд.

Нехай Вам Бог допоможе подвоїти число передплатників.

З пошаною
Г. Ж., Гінсдейл, Ілл., США.

Шановний пане Волинняк!

Шлю віднову передплати і 1.50 на пресовий фонд журналу.

З пошаною
М. РОМАНКО, Торонто, Канада.

Шановний пане Волинняк!

Шлю адресу і гроші за нового передплатника. Постараюсь ще знайти з пару передплатників.

З пошаною
Д. САЧКІВСЬКИЙ, Торонто, Канада.

Вельмишановний Петре Кузьмовичу!

Шлю 5.00 дол., з яких 3.50 на віднову передплати, а 1.50 на розбудову. При цій нагоді вітаю Вас з десятиріччям Вашої успішної праці та бажаю багато сили, здоров'я та витривалості на майбутнє.

З великим зацікавленням прочитала Вашу довідку про Івана Ле. Це вперше я дещо довідалась про письменника, який привернув мою увагу ще 20 років тому. Вам напевно буде цікаво довідатись, як це трапилось, бо я ж на Радянській Україні ніколи не була, а самі ж пишете, що його твори не перекладались і не перевидувались.

У 1939 році я жила в Празі і тоді ще ніколи й не бачила якогось твору українського підрадянського письменника, перекладеного чеською мовою. Та бажаючи стежити за світовою літературою, я стала членом видавничої спілки "Орбіс", яка видавала цікавіші твори світової літератури, які в той час були найпопулярнішими, себто тим, чим тепер є в Канаді і США "книжка місяця".

Та це не таке й важливе. Хочу сказати, що в 1939 році по всіх книжкових вітринах появилася гарно видана згаданим вище "Орбісом" книжка Івана Ле "Гума клеса". Я відразу задумалась над оригінальним прізвиськом автора і щось мені підказувало, що це, можливо, українець. Я відразу перечитала книжку. Читала її з великим захопленням, як і всі мої ровесники. Та в книзі нічим не зраджувалося національне походження автора. Довідки про нього теж ніякої не було. Мої розпитування про Івана Ле між українцями нічого не дали — ніхто його не знав.

Своїм колегам-чехам в університеті я сказала, що Іван Ле українець, хоч певности не мала, бо припустила, що міг таке прізвиське прибрати і якийсь узбек, бо воно коротке і легке. Не знала, як той твір звався в оригіналі, бо в перекладі цього не подано. Тепер з Вашої довідки здогадуюсь, що це був "Роман Міжгір'я". Чого чехи зробили з нього "Гуму Клесу", я не знаю. Хіба тому, що дослівний переклад для чехів "не звучить".

Отже, як бачите, Івана Ле перекладали не тільки російською мовою, а й чеською. І то в той час, коли режим не силував до таких перекладів, як це робиться тепер.

Проїшло чимало років і я зовсім забула про Івана Ле. Одного дня, гуляючи по Торонті, я зайшла до книгарні, до якої заходило чимало патріотів наших, але так, щоб їх там менше бачили... Причина, що штовхнула мене зайти в ту книгарню, була та, що у вітрині я побачила роман Івана Ле "Наливайко". Я з радістю вхопила в руки ту книжку, однак і до сьогодні я її до кінця не дочитала, бо не було сили. У моїй душі стояв зовсім інший образ письменника, який у мене лишився ще від читання прекрасного роману ще 20 років тому. "Наливайко" мене виводив з рівноваги...

Вибачте, Петре Кузьмовичу, що забираю Ваш час, згадуючи про Івана Ле, але мені так колись хотілося щось довідатись про нього, такою він був мені загадкою, що Ваші хоч і короткі відомості про нього дали мені змогу хоч по 20 роках уявити людину, яка колись викликала таке захоплення своїм хорошим романом, і яка, мабуть, і сама не знає, яку приємність вона зробила і яке захоплення викликала своїм твором у чужій молоді далеко поза межами України.

На жаль, мої книжки залишилися у Празі, але я тут маю чимало знайомих чехів і спробую знайти цей переклад, щоб упевнитись, як цей твір звався в оригіналі.

Дуже хотчу роздобути твори Л. Первомайського, якби Ви допомогли мені в цьому, то була б дуже вдячна.

Мені підрадянські видання не є "трефними". Співчую тільки тим, що їх бояться читати, бо, мабуть, не можуть самі собі довіряти.

Ще раз бажаю успіхів у Вашій корисній праці!

З пошаною

Марія ЛОГУШ, Монтреаль, Канада.

Дякую, дорога пані Логуш, за листа. Роздобути чеський переклад роману Івана Ле, було б варто. Я майже певен, що й сам автор про той переклад не знає.

У своїх довідках я користуюся даними Української Книжкової Палати, проголошеними у "Вітчизні", ч. 6 і ч. 10 за 1953 рік. На жаль, російський окупант не дає нормально працювати навіть підрадянським науковим установам, то ті дані не можуть бути повинні. Я, наприклад, певен, що "Роман Міжгір'я" не міг бути не перекладений узбецькою мовою, але в даних Української Книжкової Палати про це згадки нема, то я не згадую про це, бо не маю доказів.

Як буде змога дістати щось із творів Первомайського, то я Вам вишлю.

П. ВОЛ.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю Вам 5.00 дол., 4.00 на віднову передплати, а 1.00 дол. на пресовий фонд журналу.

З пошаною до Вас

С. ВАСИЛЕНКО, Фенікс, Арізона, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Пробачте за спізнєння висилки віднови передплати. Роблю це сьогодні. Шлю 3.50 на віднову, а 1.50 на розбудову Вашого цінного журналу.

Щастя Вам, Боже, у Вашій цінній праці!

З глибокою пошаною,

Митрофорний протоієрей, В. СЛЮЗАР, Монтреаль, Канада.

Пане Волиняк!

Прошу вислати "Сосяшник" (адресу додаю), разом шлю 1.00 дол. на пресовий фонд.

Віра ЛІЩИНА, Торонто, Канада.

Шановний пане Волиняк!

Шлю 8.00 дол., з них 4.00 на віднову передплати, а 4.00 на розбудову чи на інші потреби.

З пошаною В. БОНДАР, Детройт, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю десять доларів, з яких на віднову передплати — 3.50, на книжки — 3.75, а 2.75 на пресовий фонд.

Ваш Юрій ГАВАЛЄШКА, Монтреаль, Канада.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю 5.00 дол., з яких 3.50 на віднову передплати, а 1.50 на пресовий фонд.

З пошаною

о. Б. ЯКОВЛЕВИЧ, Шіго, Саск., Канада.

Пане Волиняк!

Посилаю віднову передплати і один долар на пресовий фонд.

З пошаною

М. НАЙДА, Лейквуд, Огайо, США.

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю віднову передплати, передплату на "Сосяшник" для дочки і 1.00 дол. на "визвольний фонд" видавництва.

З пошаною

О. СКОП, Детройт, США.

Вельмишановний пане Волянйк!

Найперше щиро вітаю Вас із закінченням предвогого і важкого десятиліття. Бажаю Вам, щоб журнал витримав ще хоч стільки!

Не хочу на цю дату бути боржником. До мене приєднується і мій однопрізвищник — Степан Передерій. Отже, шлю цього разу 13.50, з них на віднову моєї (точніш моєї дружини) передплати — 3.50, віднова (на два роки) С. Передерія — 7.00 дол., а 3.00 дол. С. Передерій жертвує на покриття видатків висилання літератури дітям у Південну Америку: дивіться, що там треба: чи "Соняшник", чи підручник.

Своє зобов'язання перед "Новими Днями" ми з дружиною виконали. Бажаю дальших успіхів у праці!

З правдивою пошаною

І. ПЕРЕДЕРІЙ, Монреаль, Канада.

Дякую дуже, пане Передерій Вам, а особливо пані Нілі. Разом за цих пару місяців Ви дали 7 нових передплатників, а всього грошей через Ваші руки прийшло "Новим Дням" 36.00 дол. Якби так зробив кожен монреальський читач, то тираж журналу посемерився б... Та ба! Монреаль — тугеньке місто! Навіть тепер, коли дещо зроблено в Монреалі кількома нашими читачами, у Вашому місті без жодного перебільшення увосьмєро менше читачів, ніж у Торонті! Що ті Ваші монреальці читають — Бог їх знає...

П. ВОЛ.

Вельмишановний пане Волянйк!

Шлю поштового переказа на 7.50 ще за двох нових передплатників (один на "Соняшник", а другий на "Нові Дні").

З правдивою пошаною

Я. НОВОХАЦЬКИЙ, Чикаго, США.

Вельмишановний пане Волянйк!

Шлю 30.00 дол. З них зарахуйте за нас п'ятьох старих передплатників "Нових Днів" і "Соняшника" 23.00 долари, 4.00 за нового передплатника, адресу якого додаю і від пані М. Зеленської 3.00 на пресовий фонд.

Всього найкращого!

А. ЕНГЕЛЬ, Річмонд Гілл, США.

Шановний пане Волянйк!

Вибачте, що спізнилась з передплатою, але в цьому Ви завинили самі, бо минулого року я вислала віднову в серпні, то Ви мене вилаяли майже... Та я жартую, звичайно.

Отже, прийміть сей "скромний дар" — поштовий переказ на 10.00 дол., з них 4.00 дол. на віднову нашої передплати, 2.50 на піврічну передплату для нового передплатника (може з цим так само пощастить, як і з двома іншими, себто: він привикне до журналу), а 3.50 — на літературу для дітей у Південній Америці.

Будемо сподіватись, що Господь Бог допоможе Вам цей рік прожити без турбот та наклепів з боку Ваших ворогів. Може вони, врешті, порозумішають, або просто потомляться вести боротьбу з Вами.

Щиро вітаємо, бажаємо успіхів!

Анатолій та Ніна ВАСИЛЬЧЕНКИ,

Солт Лейк Сіті, Ута, США.

Вельмишановний пане редакторе!

Дозвольте й нам, членам відділу СУЖЕРО в м. Лашін приєднатися до численних привітань читачів та авторів з нагоди десятирічного ювілею "Нових Днів" та висловити Вам щирі подяку за невтомну працю у

висвітленні злочинів московських комуністичних окупантів України.

Дякуємо Вам і за об'єктивне та історично правдиве висвітлення подій з часів визвольних змагань УНР-республіки та її діячів, а також і за інформації (хоч Ви це робите й не дуже часто) з діяльності уряду УНР в екзилі.

Ваша десятирічна праця заслуговує великої подяки й похвали. Якби сьогодні не було "Нових Днів", то багато читачів не мали б прекрасного журналу, що 10 років інформує нас про життя нашого народу в Україні і у вільному світі. Висловлюємо Вам найкращі побажання в дальшій праці. Однотчасно просимо прийняти нашу маленьку допомогу нашому журналові — 10.00 дол. на його розбудову.

Управа відділу СУЖЕРО в Лашін, Канада.

А. БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ

голова,

А. ДЕСЯТНИК

секретар

Пане Волянйк!

Прийміть від мене 2.00 дол. на розбудову журналу з нагоди його десятиріччя.

З привітом М. ГНІДЬ, Торонто, Канада.

Шановний пане Волянйк!

Шлю віднову передплат на "Нові Дні" й на "Соняшник" і додаю 2.00 долари на розбудову.

У "Нових Днях" мені найбільше подобаються вірші та оповідання і репортажі. А що Ви, земляче, зуміли там зустрітись та ще й так порозмовляти "з людьми з того світу", то я розцінюю це так, що Ви без промаху попали декого з тих комісарів у самісіньке серце. За це Вам — слава!

Знайте, що я маю "Нові Дні" від першого до останнього числа і зберігаю їх з виключною старанністю.

"Борітеся — поборете!", як казав Т. Шевченко.

З пошаною до Вас

А. ДРЕГЕР, Принц Джордж, Бр. Колумбія, Канада.

Вельмишановний пане редакторе!

Вітаємо Вас із десятирічним ювілеєм Вашого видавництва. Ми горді за Вашу працю для добра українського загалу у вільному світі.

Бажаємо Вам багато успіхів, сил і витривалості для дальшої праці на культурній ниві!

ПЕДАГОГІЧНА РАДА ПРИ ЦЕРКВІ СВ. ПОКРОВИ:

о. прот. Є. ЧИЖІВ

Голова Пед. Ради — проф. А. СТЕПОВИЙ

Учителі: Варвара РАДЧЕНКО, Віра НЕЧАЙ, Ольга ГУМЕНЮК, Надія ГРИЦИНА, Іван КОЗАЧОК.

Монреаль, Канада, 23 січня 1960.

Дорогий пане Волянйк!

Шлю чека на 10.50 дол. і прошу вислати "Соняшник" для трьох нових передплатників, з яких два в Канаді, а третій у США (адреси додаю).

З пошаною

І. ДАНИЛЕНКО, Клементон, Н.-Дж., США.

Вельмишановний пане редакторе!

Шлю 9.00 дол., з них за нового передплатника п. Ф. Донченка 4.00 дол., 1.00 дол. п. Донченко дає на пресовий фонд, а 4.00 дол. на віднову моєї передплати.

Прошу повідомити, що потрібно для видання творів покійного Михайла Ситника? Може провести передплату на його збірку, та скільки б вона коштувала?

З пошаною

Валентина ЕРМОЛЕНКО, Мінеаполіс, США.

Вияснення у справі видання збірки поезій Михайла Ситника подані в цьому числі. РЕД.

Високошановний пане редакторе!

Щиро поздоровляю, бажаю успіхів! Шлю віднову передплати.

З пошаною
Олена ЧЕХІВСЬКА, Філадельфія, США.

Високоповажаний пане редакторе!

З нагоди десятиліття існування "Нових Днів" сердечно вітчу Вас та бажаю успіхів у Вашій праці.

При цьому шлю 5.00 дол., з них 4.00 на віднову передплати, а один долар на розбудову.

З пошаною М. ДОРОШЕНКО, Нью-Йорк, США.

Дорогий Петре Кузьмовичу!

...Дуже мені подобалось Ваше вияснення у справі

"Соняшника" ("Н. Дні", січень, 1960 р.). Воно добре й корисне з морального боку. Я не можу без обурення дивитись на тих "святых Миколаїв", що як опудала стоять по вітринах — п'язатих з червоними обличчями, як у л'яниц. На таке святотатство й большевики спроможуться. Дуже люблю "Нові Дні" читати і читаю їх завжди із задоволенням.

З пошаною до Вас
Євгенія РОЗГІН, Централія, Ілл. ШСА,

Вельмишановний пане Волиняк!

Шлю передплату на "Нові Дні" і "Соняшника" для парафіяльної української школи при православній церкві в Дітройті.

З щирою пошаною до Вас
Олена ЛІСКІВСЬКА, Дітройт, США.

Микола ХИМИЧ

НІКОПОЛЬСЬКИЙ МАНГАНОРУДНИЙ БАСЕЙН

(ПРОДОВЖЕННЯ ІЗ СІЧНЕВОГО ЧИСЛА)

4. Покровська дільниця. Рудний матеріал складається з паліаніту конкреційної будови та псиломелану землістої будови. Пересічна грубіна пластів — 1,69 м. Рудна площа — 6 кв. км. Запас категорії В — 7,257.000 тонн. У рудах конкреційних (сирій) мангану 44.82%, а в рудах землістих — 31.78%, це в західній частині дільниці, а в східній мангану 30.94%. Збагачена руда має такі дані в %:

	Вихід конц.	Мангану в ньому	Металу
I сорт	14.00	47.50	21.49
II сорт	29.00	42.30	39.65

Це найстарша дільниця, тут у 1886 році побудовано було першу рудню, але й досі вона не вибрана.

5. Богданівська дільниця. Грубіна пласту — 2 м., збагачена руда має 39.10% мангану, площа — 6 кв. км. Дільниця не розвідана.

6. Дільниця біля колгоспу "Червона Воля". Грубіна пласту — 1.28 м., мангану у збагаченій руді — 50%, площа — 4 кв. км., запас категорії С 24 млн. тонн. Дільниця мало розвідана.

7. Виступ до річки Чоргомлик. Пласт — 1.7 м., площа — 3 кв. км., запас категорії С — 27 млн. тонн.

8. Старозаводська дільниця. Пересічна грубіна пласту — 1.89 м., але часто доходить до 3.10 м., мангану у збагаченій руді — 40.41%, площа 14 кв. км., запас категорії С — 45 млн. тонн. Дільниця майже зовсім не розвідана і не вивчена.

9. Дільниця на північному сході. Рудна верства в середньому 2.3 м., мангану у збагаченій руді — 42.10%, площа — 18 кв. км., запас категорії С — 75 млн. тонн.

10. Рудний острівцець за залізницею. Грубіна верстви — 1.5 м., мангану у збагаченій руді — 39.44%, площа — 0.5 кв. км., запас категорії С — 1.5 млн. тонн.

11. Рудний острівцець за р. Чоргомлик. Рудна верства — 1.1 м., мангану у збагаченій руді — 36%, площа — 0.5 кв. км., запас — 1 млн. тонн.

Східне поле складається з чотирьох окремих родовищ, які в свою чергу діляться на окремі дільниці.

Перше родовище. Крайне західне родовище схід-

ного поля починається від балки Бред, іде в східному напрямку до річки Велика Кам'янка, північна границя проходить на віддалі 1 км. від залізниці, а південна губиться в плавнях. Це родовище ділиться на три дільниці: Червоногригорівську, Тимашівську, Східньо-Максимівську.

Друге родовище лежить по обох боках річки Томаківки. Правобережна частина родовища ділиться на дві дільниці: Закам'янську та Городищенську; а лівобережна — це Миколаївська дільниця.

Третє родовище розташоване на лівому боці р. Томаківки і складається з трьох дільниць: Північно-Комінтернівської, Південно-східньої Мар'ївської та Мар'ївської.

Четверте родовище. Це крайнє східне родовище поля і розміщене воно по обох боках річки Грушівки. Має воно три дільниці: Грушівську, Яковлівську, Божедарівську. Розглянемо кожну дільницю окремо.

Перше родовище:

1. Червоногригорівська дільниця. Найдосконаліше вивчена ще до 1917 р. і тоді експлуатувалася товариством "Піролюзіт", тепер майже вибрана. Руда лишилася тільки між селом та лиманом. Руда складається з піролюзіту і є високої якості. Умови для експлуатації досить тяжкі.

2. Тимашівська дільниця. Руда низькосортна, але лежить не глибоко і геологічні умови для видобутку добрі. Площа — 6.5 кв. км.

3. Східньо-Максимівська дільниця. Грубіна пласту 3—5 м., руди конкреційної та землістої будови. Характеристика її така (у %):

	концентр. Вихід	в ньому Мангану
сиря руда		33.05
I сорт	17.3	47.99
II сорт	19.2	43.33
III сорт	19.4	36.21

З цього родовища значна частина руди йшла на експорт, відсоток мангану в ній доходив до 50.11%. Дільниця майже вибрана. Запас кат. В — 715.000 т., площа 2,5 кв. км.

Друге родовище:

1. Закам'янська дільниця. Пересічна grubина пласту — 2 м. Рудна верства лежить на нерівній кристалічній породі, що дуже утруднює та ускладнює видобуток. Руда тут низькосортна. Після збагачення одержують концентрат з такою кількістю марганцю:

I сорт — 51-53%, II сорт — 37-39%, III сорт — 36-37%.

Родовище відкрито у 1932 році. Запас — 289.000 тонн, площа — 1.5 кв. км.

2. Городищенська дільниця. Вибране ще у 1910 році. Тут була найкраща руда в цілому Нікопольському басейні. Її тільки ще небагато лишилося біля с. Новосели.

3. Миколаївська дільниця. Це єдина дільниця району, де руда залягає правильними пластами і має grubину 5 м. Руда високоякісна і складається з піролюзіту та паліаніту. Хоч у ній є багато піску та кварцових зернят, але при промивці вони легко відділяються. Вихід концентрату — 7,63-30.01%, а марганцю в ньому — 14,47-42%. Ділянка мало вивчена. Геологічні дані говорять за те, що вона далеко йде на схід і очевидно є з великим потенційним запасом руди. Вважають максимальні запаси на 51.640.000 тонн.

Докія Гуменна ЖАДОБА

У цій книжці знайдете чотири оповідання, повні тремтіння самого життя. Вічні теми — приязнь, любов, кохання, родина — і несподівано-незвичайні ситуації.

Ціна книжки: 2 дол. 75 цент.

Замовлення й оплату надсилати на адресу:

"Slovo" c/o Ukrainian Institut of America
2 East 79 Street, New York 21, N. Y., U. S. A.

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи
Ойл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.
PHONE: EM 8-6602

ЗАМОВЛЯЙТЕ КНИЖКИ

А. Любченко — Щоденник. Ч. I	0.80
В. Стефаник — Вибране	0.35
П. Горотак — Дияболічні параболи	0.40
В. Чапленко — У нетрях Копет-Дагу	0.50
М. Івченко — Напоєні дні	0.30
А. Кашенко — Під Корсунем	0.60
П. Карпенко-Криниця — Підняті вітрила	0.40
Б. Олександрів — Мої дні	0.35
М. Гоголь — Сорочинський ярмарок	0.30
П. Волиняк — Земля кличе	0.25
П. Волиняк — Під Кизгуртом	0.20
О. Стороженко — Оповідання	0.35

Замовлення й гроші слати:

NOWI DNI

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ontario.

Третє родовище:

1. Північно-комінтернівська дільниця. Grubина рудної верстви 3.5-4 м., руда конкреційної та землістої будови і високоякісна. Сира руда має 32.31% марганцю, збагачена 50.22%, вихід концентрату 31.10%. Запас лат. А — 2.120.000 тонн. площа 4 кв. км. Між іншим, на шахті ч. 24 під марганцевою рудою виявлено буре вугілля з grubиною пласта 2,6 метра.

3 і 4 Мар'їнські дільниці (обидві). Grubина рудної верстви — 2-2.5 м., а місцями доходить до 4 м. Руда складається з піролюзіту, рідше з псилломелану та ваду. Марганцю у сирій руді — 30.22%, у збагаченій — 47.50%, вихід концентрату — 35,56 %. Площа — 5 кв. км. Запас руди в тоннах:

категорії А	6.007.000
категорії В	15.852.000
категорії С	2.046.000

До цієї дільниці відноситься і невеликий рудний острівце біля с. Грушівки (28,25 га) із запасом 589.000 тонн. Таким чином загальний запас — 24.494.000 тонн. У східному напрямку границя його не визначена. Дільниця взагалі не вивчена.

Четверте родовище. Грушівська, Яковлівська та Божедарівська дільниці. Хоч це родовище й експлуатувалося вже давно, (до революції тут було дві великі рудні "Дагор" та "Провіданс"), однак всі ці дільниці мало вивчені. Grubина рудної верстви — 0,9-4,2 м. і лежить вона на глибині 18-79 м. Марганцю у сирій руді — 31.94%, а в збагаченій — 42.00%, вихід концентрату — 21.27%. Закідна частина родовища (Грушівська дільниця) має ліпшу руду, а чим далі на схід тим руда є гіршої якості. Вважають, що запасів категорії С тут є 83.849.000 тонн. Площа — 17 кв. км.

Оцінка запасів марганцевої руди визначається на 1933—34 рр. по-різному.

(Закінчення в черговому числі)

УВАГА!

УВАГА!

Уже є в продажу річники "Соняшника" не тільки за 1956—1957 рр., а й за роки 1958—1959, оправлені також в одну книжку, яка коштує лише 6.50 дол.

Замовляти в "Нових Днях".

НАЙКРАЩІ ПАТЕФОННІ ПЛАСТИНКИ ПО НАЙДЕШЕВШІЙ ЦІНІ

6 пластинок, за які ви нормально платите по 4.95 дол. за кожну, можете дістати в нас по 3.00 долари:

1. Україна (хор "Думка" й київська капеля бандуристів)
2. Горлиця (пісні й танці)
3. Пісні й танці України, вид. I.
4. Пісні й танці України, вид. II.
5. Метелиця (пісні й танці)
6. Пісні України

Усі пластинки великого розміру, "Лонг плей", найкращі українські твори у виконанні найкращих мистецьких колективів і солістів з Києва, записані найкращими американськими звукозаписними фірмами.

Продаються тільки всі 6 разом за 18.00 дол.

Замовляти в "Нових Днях".

СПРАВЖНІ МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ З УКРАЇНИ

- Порцелянові фігурки
- Майолікові фігурки
- Різьби на дереві
- Вишивані сорочки та блузки

UKRAINSKA KNYHA
962 Bloor St. W., Toronto, Ontario

МИСТЕЦЬКЕ СТОВАРИШЕННЯ
"КОЗУБ"
 ДОМІСІА "ICRU"
 ПРИ ВУЛ. MC GILL 21
 (БІЧНА YONGE БІЛА COLLEGE)

РІЧНІ ЗБОРИ "КОЗУБА"

Літературно-мистецьке стовариш-
 шення "Козуб" у Торонті відбуло
 свої річні збори. На голову втретє
 обрано М. Голинського, а до уп-
 рави П. Степа та А. Комарницького.

У річних звітах показано активі-
 зацію "Козуба" в минулорічному
 сезоні і збори висловили подяку
 уступаючій управі М. Голинському,
 М. Гаві та І. Дубилкові.

Роблячи підсумки року, управа
 розподілила заощаджені протягом
 року суми на такі потреби: на бу-
 дову пам'ятника Т. Шевченкові в
 Канаді 50.00 дол., на УНРаду —
 25.00 дол., на висилку пачки матері
 світлої пам'яті поета Михайла Сит-

ника — 50.00 дол., на пресовий фонд
 п'ятих часописів, які інформували
 громадянство про працю "Козуба"
 протягом минулого року, по 7.00
 дол. кожному разом — 35.00 дол.
 (В т. числі 7.00 дол. передано й
 "Новим Дням").

Вечірки "Козуба" тепер відбува-
 ються щоп'ятниці, на які управа за-
 прошує всіх, хто цікавиться україн-
 ською культурою.

ДЕЯКІ ВЕЧОРИ "КОЗУБА"

ЗА ОСТАННІ ТИЖНІ

Вечори "Козуба" відбуваються
 кожної п'ятниці. Нова управа на
 чолі з відомим співачком Михайлом
 Голинським намагається їх урізно-
 манітнити, щоб дати гостям не тіль-
 ки літературу, а й музику, спогади,
 доповіді тощо.

19 січня відбувся досить цікавий
 авторський вечір письменника Іва-
 на Боднарчука, вступне слово про
 якого зробив П. Степ. Твори чита-
 ли: Зіна Семенюк, Дмитро Романюк
 і сам автор. В обговоренні взяли
 участь члени "Козуба" і гості.

5 лютого відбувся вокальний ве-
 чір. Співали Ірина Дольницька, П.
 Черняк та П. Бубела. Акомпаніюва-
 ла Іраїда Черняк.

Одною з найцікавіших козубівсь-
 ких п'ятниць була п'ятниця 19 лю-
 того: проф. Д. Кислиця перед біль-
 шою, ніж звичайно, публікою зро-
 бив доповідь на тему "Преса, радіо,
 телебачення і ми".

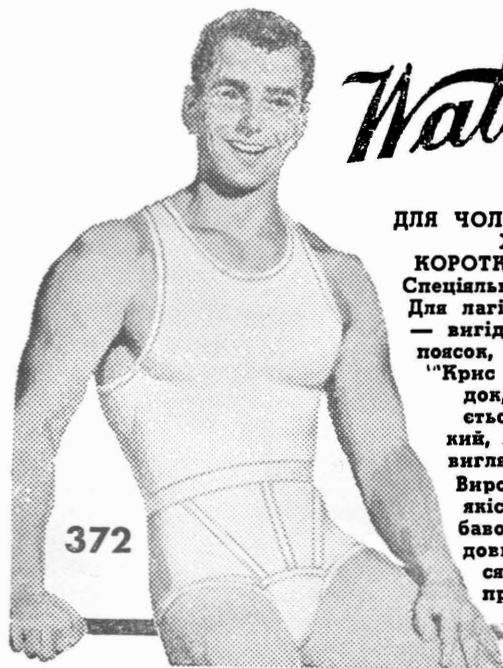
Доповідач проаналізував стан на-
 шої преси в Україні і на еміграції,
 особливо детально розглянув емі-
 граційну пресу, а також докладно з'я-
 сував стан українських секцій в
 "Голосі Канади" та в "Голосі Аме-
 рики".

Доповідь викликала жваве заці-
 кавлення слухачів — було цілий
 ряд запитань, а потім відбулися
 дискусійні виступи і заключне сло-
 во доповідача.

26 лютого відбувся вечір поетки
 Лідії Чернобицької. Кілька слів про
 авторку сказав М. Гава, віддаючи
 оцінку і аналіз творів, як він сам
 висловився, літераторам, які потім
 справді добре його доповнили.

Твори читали: Валя Літвінова, С.
 Гурко, Віра Ворскло, Віра Бобовсь-
 ка та М. Гава.

Відновіть передплату, не че-
 каючи на пригадку. Якщо не хо-
 чете більше передплачувати, то
 повідомте про це.

Watson's

КРИС Х КРОС

Пат. 1945

ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ ТА

ХЛОПЦІВ

КОРОТКІ ПІДШТАНЦІ

Спеціально спроектовані

Для лагідної підтримки

— вигідний, еластичний

поясок, патентований

"Крис Х Крос" пере-

док, що сам закрива-

ється, роблять глад-

кий, вшитий до міри,

вигляд.

Вироблені з добро-

якісної, чесаної

бавовни. Носяться

довго, легко перуть-

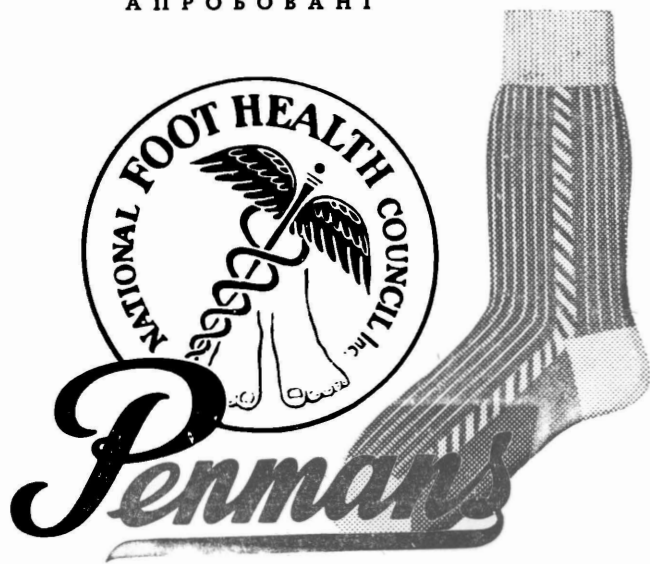
ся, не вимагають

прасування. Джерзі

до комплекту.

15-W-0

А П Р О Б О В А Н І

ПА Т Е Н Т О В А Н І

ДВОПІДОШОВНІ

ШКАРПЕТКИ

5-11-0.

ЗРАЗОК "ТОЛЕРАНТНОСТИ", "БРАТОЛЮБІЯ" І "СОБОРНОСТИ"...

У нью-йоркському "Прометей" від 31.12.1959 р. вміщено статтю д-ра Яра Славутича "Про нові методи навчання української мови". До статті додано такий красномовний вступ автора:

"Від Автора. Ця стаття друкувалася вже тричі, але завжди у викривленому вигляді. Редактор меткого "Вільного слова", добувши статтю контрабандним шляхом від Об'єднання Педагогів (за це треба хвалити), скоротив її без порозуміння з автором (за це треба гудити), зокрема викинув згадку про підручники Петра Волиняка, і позамінював деякі нормативні слова на діалектні. "Свобода" повелася обережніше: змінила тільки правопис географічних назв, пристосовувавши його до свого "американського" жаргону, але також вилучила "богопротивного" Петра Волиняка. Найбільшою шкодою завдав статті редактор "Українського народного слова", який поспіль поспував правопис ("англійський", географія", "Мінхен" і т. п.) і навіть безбожно змінив назву мого підручника з КОНВЕРЗЕЙШЕНЕЛ ЮКРЕЙНІЕН на КОНВЕНШЕНЕЛ ЮКРЕЙНІЕН. У зв'язку з цим я одержав листа від одного читача, який слушно запитує: "Чому ви вчите за нормативним правописом, а пишете по газетах за "галицьким"? Це ж фарисейство!" Це обвинувачення змушує мене звернутися з проханням до "Прометея" надрукувати статтю в такому вигляді, як подав її автор".

Яку ж таку "контрреволюцію" написав д-р Яр Славутич, яка на смерть перелякала "соборних" редакторів? Тільки одне речення:

"Досі не було відповідних підручників для такого навчання, хоч усе видане ред. Петром Волиняком стоїть на три голови вище за безпорадні, з погляду чистоти української фразеології, американські видання для українських шкіл".

Оце і все. Читачі ж наші самі вміють читати й мислити.

Тепер пару слів з приводу самої проблеми навчання, про яку д-р Яр Славутич просить висловитись.

Ваші міркування дуже правильні, підручник, на мою думку, добрий. Та Ви не враховуєте одного моменту, яким нехтувати не можна. У нас, особливо у Канаді і США, є дві категорії можливих учнів: ті, яким наша мова вже чужа, і ті, яким вона ще рідна (у нас у Канаді таких дуже багато!).

Для перших надається тільки Ваш підручник, а для другої категорії мусить бути нормальний підручник, бо навчання за Вашим підручником гальмуватиме поступ учнів.

Відси логічно виникає потреба застосування і

РОЗШУКИ

Гейка Миколу з дружиною Галею та сином Миколою розшукують їх куми Жиділаєви Михайло та Настя.

Хто б знав їх адресу (чи вони самі) — просимо повідомити на адресу:

P. Sirenko, 960 12-th Ave. Lashine, Que. Canada.

двох метод навчання української мови — рідної і чужої (це ж і для найліпших фахівців відомі істини). Це мають вирішувати фахівці (у шкільних педагогічних радах), а дискусія у пресі, де пишуть усі, хто хоче і що хоче, справі тільки пошкодить. Самі бачите, що зробили в газетах з Вашої статті і чим (доцільністю чи "соборністю") керуються редактори.

Вибачте, але фахівець мусить себе шанувати... інакше перестане бути фахівцем. От, наприклад, буквар Вагилевича, складений за т. зв. методом "цілих слів", яка можлива лиш в застосуванні до навчання такої мови, як англійська, а ніколи до української, подається нам, як найновіший здобуток педагогічної науки. Ми ж з Вами прекрасно знаємо, що більшовики, які колись наосліп хватилися за все американське, були застосували й цю, вибачте за вираз, "модерну методу", але вже яких 35 років тому відкинули її...

Не дивуйтеся, що дискутувати з приводу Вашої статті на еміграції сьогодні неможливо, бо... неминуче прийшлося би пояснювати "істини", що кожна мова мусить мати іншу методику навчання. Хто ж до цього принизиться?.. Петро Волиняк

НЕПРИСТОЙНИЙ ОБМАН СВОЇХ ЖЕ ЧИТАЧІВ

Як і в більшості університетів Канади, так і в Західноонтарійському університеті (Лондон, Онтаріо, Канада) є український студентський клуб. 30 січня ц. р. цей клуб улаштував український концерт. Запросив кількох співаків із групи "Розвага" з Торонта і танцювальну групу МУН "Чайка" з Гамільтону.

Виступ наших артистів мав чималий успіх, слухачів було коло 300 осіб (українців та з інших націй), усі були вдоволені, місцева газета "Лондон фрі прес" у числі від 1 лютого ц. р. вмістила довшу рецензію, у якій дуже позитивно оцінено і сам концерт, і український студентський клуб. Не всіх виконавців у тій газеті згадано, бо коли пишеться рецензія про цілу групу, то часто й неможливо всіх згадати.

Про співаків написало так:

"Хоч пісні здебільшого були українські, слухачеві не конче було знати мову, щоб одержати приємність від програми. Гарно виконана пісня перекладу не потребує.

ВИСТУП КОЛОРАТУРИ

Визначним був виступ колоратурного сопрана Наталії Баумш у виконанні "Соловейка". Трелі в її голосі певні і такі реалістичні, що аудиторія не могла стриматись і почала плескати ще перед кінцем номеру.

Пані Антоніна Піддубна-Лисенко, колишня оперова зірка з Києва, а тепер учителька співу в Торонті, двома українськими народними піснями зробила добре враження ("викликала шепіт задоволення") публіки.

Тенор Михайло Сенік, — колишній лондонець, а тепер мешканець Ошави, — був добре сприйнятий, проспівавши арію з "Тоски" Пуччіні".

Оце все, що сказано про співаків.

Що ж з цього зробив "Гомін України", який у числі від 27 лютого, пишучи про цей концерт, "цитує" своїм читачам рецензію "Лондон Фрі Прес"?

А ось подивіться і порівняйте:

Ось замітки місцевої газети "Лондон Фрі Прес": Пані Піддубна-Лисенко, бувша оперова

співачка з Києва, а тепер учителька співу в Торонті, своїм співом викликала задовільне враження на публіку.

— Виконання "Соловейка" кольоратурним сопрано Наталі Баумш було вповні реалістичне і тому публіка аплодувала ще перед закінченням пісні.

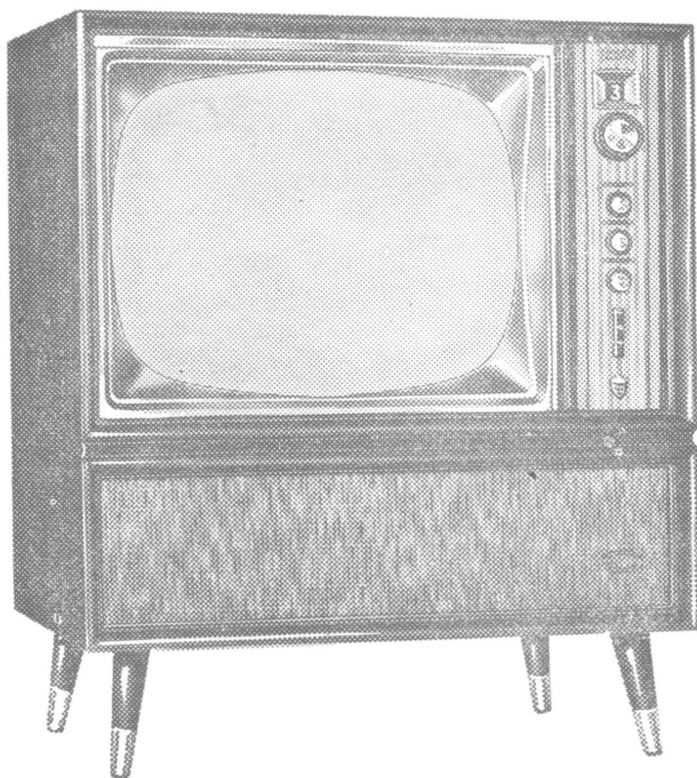
— Михайло Сенік, до речі, колишній мешканець Лондону, своїм ліричним голосом милував публіку, зокрема виконуючи італійську мелодію Пуччіні з опери "Тоска".

— З задоволенням приймала публіка оплески виступи пані Марії Луцької і панни Валентини Забажан. Хоча пісні були здебільша українські, ви не потребували знати мову, щоб оцінити програму. Добре виконана музика не потребує перекладача, — писала згадана газета.

Нас дивує, що "Гомін України" робить такі "переклади", знаючи, що в Лондоні є читачі не тільки "Гомону України", а й читачі "Нових Днів", і що ці останні завжди в таких випадках припліють у редакцію "Нових Днів" обидві вирізки...

"Гомін України", звичайно, міг додати все що хо-

ВЕЛИКА МЕБЛОВА КРАМНИЦЯ БУРЛАКОВА

ROGERS MAJESTIC

Великий вибір хатніх і конторських меблів.

Електричні прилади та інше.

Читачам "Нових Днів" — спеціальна увага і знижка.
BURLACOFF'S FURNITURE

619 Queen St. W.

Toronto, Canada.

Tel. EM 8-6812

тів, але для чого це робити від імені чужої газети? Щоб допомогти деяким співакам? Ні, цим він їм робить тільки кривду.

Звертаємо увагу також управі українського студентського клубу в Лондоні, що в чужу пресу треба давати тільки правильні відомості, бо неправдивими даними ви часом осмішуете співаків, яким ви хочете допомогти. Ми ніколи не повіримо, що пані А. Піддубна сама сказала, що вона "оперова зірка з Києва", бо вона в Києві взагалі не співала (вчилась і співала в Харкові), консерваторію закінчила перед війною і взагалі ніякою "зіркою" вдома не була. Врешті, А. Піддубна солідна людина і такої "реклами" не потребує і ми певні, що це їй дуже неприємно.

Щоб наші читачі самі впевнилися, що "Гомін України" не дозволено обманює своїх читачів, друкуємо фотостат із рецензії "Лондон Фрі Прес" — нехай буде точно й чесно до кінця, щоб сумнівів ні в кого не було, бо вважаємо, що такі випадки не роблять честі нашій пресі.

While the songs were mostly Ukrainian you didn't have to know the language to appreciate the program. Music well sung needs no interpreter.

Coloratura Performance

Outstanding was the performance by coloratura soprano Natalia Baymsh in her presentation of "Soloveyko" or "Nightingale." The thrills in her voice were unmistakable and so realistic the audience couldn't hold their applause until the end of the number.

Mrs. Antonia Pidybna-Hysenko, a former opera star in Kiev and now a singing teacher in Toronto brought out murmurs of appreciation from the

audience when she sang two Ukrainian folk songs.

Tenor Mike Senyk, formerly of London and now living in Oshawa, was well received singing Puccini's "E Leccevan Le Stelle" from Tosca.

But while the singing might be termed the main course, the dessert was undoubtedly the dancers.

With red boot, blue pantaloons, multi-colored skirts and blouses, the youthful dancers made a striking picture on stage. And the part that brought the most reaction from the audience was the strenuous kozak, or sabre dance.

„ТЕЛЕФОН“

КОЛЬОРОВА,

БАГАТОІЛЮСТРОВАНА,

НА ДОБРОМУ ПАПЕРІ,

ВЕЛИКОГО ФОРМАТУ

Автор — Іван БАГРЯНИЙ

Набувати в усіх представництвах та в кольпортерів "Українських вістей" і замовляти безпосередньо у Видавництві "Українські вісті".

Ціна одного примірника:

в США й Канаді — 2 ам. долари, в Англії — 12 шіл., в Австралії — 14 шіл., в Німеччині — 4 нм. (В інших країнах згідно раніших цін).

Видавництво "УКРАЇНА"

UNIVERSAL HEATING

ТОРОНТО

УСІ ВИДИ ОПАЛЕННЯ:

Повітряне,

Водяне,

Парове.

Помпи та ойл борнери

Ремонт різноманітних опіральних апаратів.

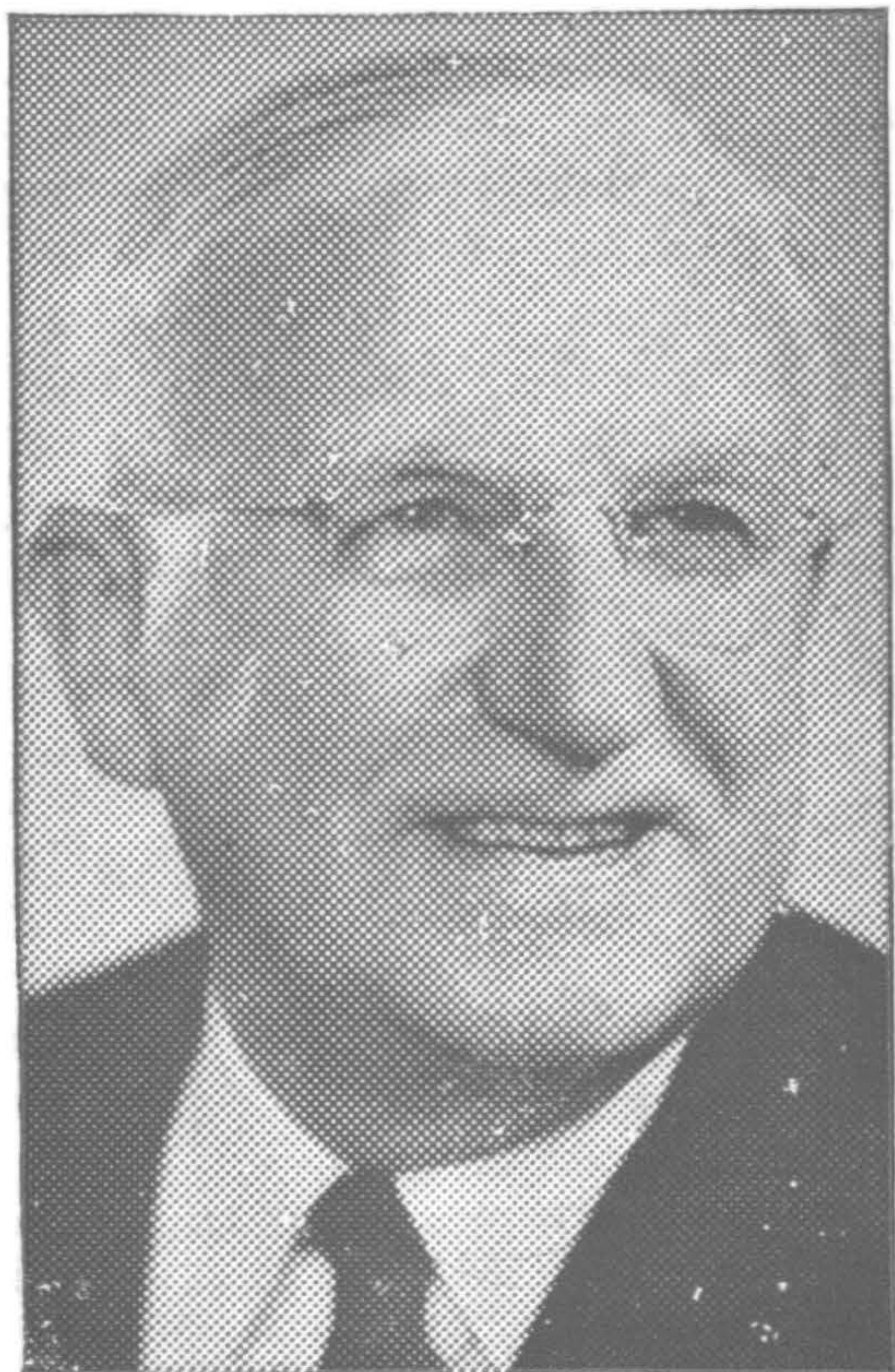
У разі потреби телефонуйте на телефони:

LE 4-8041

або

EM 6-4863

Одна із серії нотаток про працю уряду Онтаріо.

Hon. James N. Allan

ОНТАРІО ВЕДЕ ПЕРЕД У РОСТІ КРАЇНИ

Онтарійське Міністерство Економіки аналізує та публікує інформації про програму і політику уряду, про економічний і соціальний ріст і розвиток провінції. Історія Онтаріо повоєнного розвитку є захоплююча і має здорові основи. Ось декілька ілюстрацій:

НАСЕЛЕННЯ: — Сьогодні населення Онтаріо зросло поперх 6.000.000. Річний приріст за останню декаду становить в середньому 157.000. Приріст є далеко більший, ніж у цілій Канаді, і вдвічі більший, ніж у США.

ІМІГРАЦІЯ: — З-поміж 1.900.000 імігрантів, що прибули до Канади в останніх п'ятнадцяти роках, — приблизно 1.000.000, або понад 52%, поселилися в Онтаріо.

ДОХІД: — Річний прибуток на особу в Онтаріо є на 20% вищий, ніж пересічно в Канаді.

ЖИТЛОБУДІВНИЦТВО: — Останнього року приблизно 53.000 мешкальних одиниць, коло 38% усього мешканевого будівництва Канади, було побудовано в Онтаріо.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ: — Онтарійське Гайдро видало коло 2 мільярди капіталовкладу на будову впродовж повоєнних років, збільшуючи потужність

електро-енергії більше, як чотирикратно — до 7.4 мільйонів кінських сил.

ВИРОБНИЦТВО: — Онтаріо видає більше як 50% продукції всієї Канади.

ГІРНИЦТВО: — Онтаріо, провідна гірнична провінція, видобуло в 1959 році мінералів вартости — 963 мільйони дол. — понад 40% крайової продукції.

ХЛІБОРОБСТВО: — Провідна ділянка — хліборобство, забезпечує наших фермерів найвищим готівковим прибутком у Канаді.

ЛІСНИЦТВО: — Величезні прибуткові лісні простори Онтаріо — 170.000 квадратних миль, постачають 1/3 виробу целюльози й паперу Канади.

ІНВЕСТИЦІЇ: — Біля 28 мільярдів інвестовано в розбудову Онтаріо впродовж повоєнного періоду.

ONTARIO DEPARTMENT OF ECONOMICS

Hon. James N. Allan,
TREASURER OF ONTARIO

Hon. Leslie M. Frost, Q.C., LL.D.
PRIME MINISTER